Zahrad

Ferah Tut Yüreğini



ARAS

u s u l g e r e ğ i

Bu kitap, 20. yüzyıl ortalarından itibaren Ermenice şiirin özgün ve bereketli seslerinden biri olan Zahrad'ın (Zareh Yaldızcıyan, 1924-2007) şiirlerinden yapılan bir seçkinin çevirisidir.

Zahrad'ın daha önce Türkçe basılmış üç eserinde olduğu gibi Ohannes Şaşkal tarafından yapılan bu çeviride, şairin, Aras Yayıncılık tarafından yayımlanan Ermenice kitapları temel alındı (*Panasdeğdzutyunner I-II* [Şiirler, 2006]; *Tıtumi Ham* [Kabak Tadı, 2009]; *Andib Tertıs* [Yayımlanmamış Sayfam, 2012]).

Şiirlerde geçen bazı özel ad ve kavramlar kitabın sonundaki "Açıklamalar" bölümünde açıklandı.

Türkçe yazımda Ömer Asım Aksoy'un *Ana Yazım Kılavuzu* (Epsilon Yay.) temel alındı, Necmiye Alpay'ın *Türkçe Sorunları Kılavuzu*'ndan (Metis Yay.) yardımcı kaynak olarak yararlanıldı.

y a y ı n c ı n ı n n o t u

FERAH TUT YÜREĞİNİ

Aras Yayıncılık
İstiklal Caddesi, Hıdivyal Palas 231/Z.
34430 Tünel, Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 252 65 18 - 243 06 02
Fax: (0212) 252 65 19
info@arasyayincilik.com
www.arasyayincilik.com
Sertifika No: 10728

ARAS - ԱՐԱՍ 151

Zahrad
Ferah Tut Yüreğini

Çeviri
Ohannes Şaşkal

Editör
Rober Koptaş

Kapak Tasarımı
Aret Gıcır

Kapak Fotoğrafı
Ara Güler

© Aras Yayıncılık, 2015
© Ohannes Şaşkal, 2015
ISBN 978-605-5753-51-1

Baskı
Sena Ofset
2. Matbaacılar Sitesi 4NB7-9-11 Topkapı-İstanbul / Tel: (212) 613 38 46
Sertifika No: 12064

İstanbul, Mayıs 2015

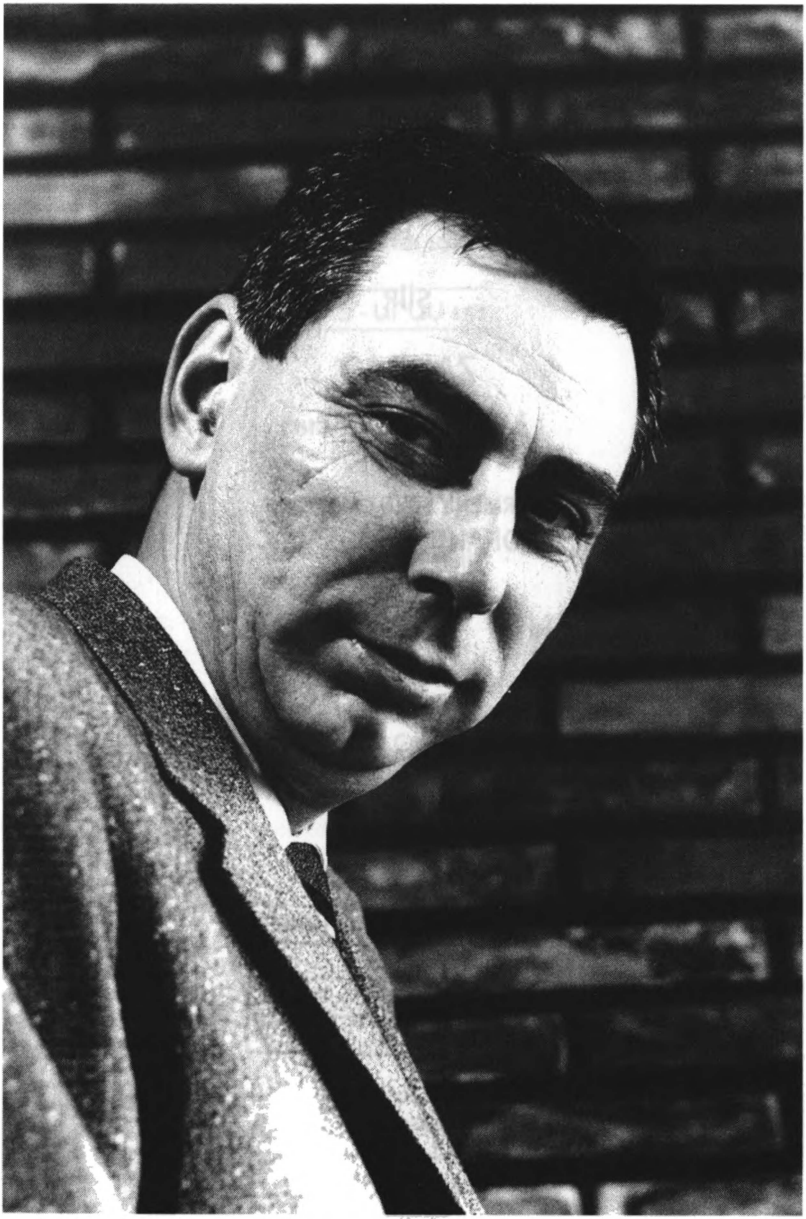
FERAH TUT YÜREĞİNİ

ŞİİR

ZAHRAD

ERMENİCEDEN ÇEVİREN
OHANNES ŞAŞKAL





Fotoğraf: Ara Güler

ZAHRAD (ZAREH YALDIZCIYAN)
1924-2007

ZAHRAD asıl adıyla Zareh Yaldızcıyan, 10 Mayıs 1924'te, İstanbul, Nişantaşı'nda dünyaya geldi. Babası Movses Yaldızcıyan, o daha üç yaşındayken veremden ölünce, bakımını anne tarafından büyük babası Levon Vartanyan (Hacı Levon) üstlendi. Movses Yaldızcıyan hukukçuydu; baş tercümanlık yapmış; Babıâli'de, Hariciye Nazırlığı'nda danışman yardımcılığında da bulunmuştu.

Zahrad, 1941-42 döneminde Pangaltı Mıkhitaryan Lisesi'nden mezun oldu. Üniversite giriş sınavıyla Eczacılık Fakültesi'ni (o zamanlar Eczacılık Okulu) kazandı. Burada bir yıl okuduktan sonra tıbba geçti. Üç yıl devam ettiği İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni de yarıda bıraktı. Okuduğu dönemde, yaz tatillerinde ilaç deposunda, kâğıtçıda, noterde, tıbbi malzeme kuruluşunda çalıştı. Askerlik görevini 1948-1949 döneminde yedek subay olarak tamamladıktan sonra kravat ticaretine başladı. Mayıs 1994'te, işten el çekinceye kadar kemer imalatıyla, hırdavatçılıkla ve son olarak da zincir ticaretiyle uğraştı.

1963'te, hayatının sonuna dek birlikte olacağı Anais Antreasyan'la evlendi.

İlk şiiri 1943'te, V[ahram] S[arkisyan] Dzovag yönetimindeki *Jamanak* gazetesinin edebiyat sayfasında okuyucuyla buluştu. Bu tarihten sonra, çoğu *Marmara*'da olmak üzere birçok dergi ve gazetede şiirleri yayımlandı: *Jamanak, San, Nor San, Nor Or, Carakayt, Hantes Mışaguyti, Yerçanig Darekirk, Şoğagat, Kulis, Surp Pırgiç, Nor Tar* bunlardan bazılarıdır. İstanbul dışında ise, *Pazmaveb, Karun, Antastan, Ahegan, Şirag, Miutyun, Hay Indanik* gibi yayınlarda şiirleri basıldı.

Pangaltı [Mıkhitaryan] Lisesi'nden Yetişenler Derneği'nin yayın organı *San* dergisini uzun süre yönetti. Derneğin kurucu üyeleri arasında yer aldı. *Marmara* gazetesinin edebiyat-sanat sayfasının ve aynı zamanda

İstanbul Ermeni Patrikhanesi'nin yayın organı *Şoğagat*'ın ve irili ufaklı birçok yayının yayın kurullarında bulundu. İlk kitabı *Medz kağakı* (Büyük Şehir), Getronagan Lisesi'nden Yetişenler Derneği tarafından 1960 yılında yayımlandı. Onu, 1968'de, kendi yayını *Kunavor sahmanner* (Renkli Sınırlar) adlı kitapçık izledi. 1971'de ise Pangaltı Lisesi'nden Yetişenler Derneği tarafından *Pari yergink* (İyi Gökyüzü) yayımlandı. Yine 1971'de, Paris'te, Yerepuni yayınevince modern şairler dizisi içinde, şiirlerinden bir seçkiye yer verildi. 1976'da ise, Paris'te bulunan "Ermeni Sanatını Geliştirme Derneği (Katra)" *Gananç hoğ*'u (Yeşil Toprak) yayımladı. Ermenistan Sovyet Yazarlar Yayınevi, *Büyük Şehir* kitabından yapılan bir seçkiyi, Aleksandr Topçiyan editörlüğünde, 1978' de yayımladı. Bu dönemlerde İngilizceye çevrilmiş iki kitabı vardır: *Gigo Poems* (Kaliforniya, Fresno, 1969, Çeviren: Prof. Agop Hachikyan) ve *Selected Poems* (Kanada, 1974, Çeviren: Ralph/Raffi Setian).

Uzun bir aradan sonra İstanbul'da ilk kitabı 1989'da, Alek Manukyan Kültür Vakfı'nın katkılarıyla, *Meg karov yergu karun* (Bir Taşla İki Bahar) adı ve Rober Haddeciyan'ın önsözüyle çıktı.

70. yaş günü 1994'te, İstanbul'da, Tiflis'te ve Erivan'da kutlandı. Aynı yıl, Pangaltı Lisesi'nden Yetişenler Derneği onun Gigo şiirlerini *Dzur nısdink Gigo khosink* (Eğri Oturalım Gigo Konuşalım) adlı bir kitapta topladı. 1995'te İstanbul'da, Alek ve Mari Manukyan Kültür Fonu'nca, *Mağ mı çur* (Bir Elek Su) adlı kitabı yayımlandı.

Nisan 1997'de Halep'e davet edilerek adına bir jübile hazırlandı. Aynı zamanda, Halep Üniversitesi tarafından düzenlenen Ermeni-Arap Şiir Festivali'ne katıldı. Takip eden günlerde, 19 Nisan 1997'de, Beyrut'ta bulunan Lübnan Ermenileri Edebiyat Çevresi'nin öncülüğünde adına bir saygı gecesi düzenlendi. Söz konusu edebiyat çevresi, şairin Beyrut ziyareti anısına, onun *Bir Taşla İki Bahar* adlı yapıtının yeniden basımını gerçekleştirdi.

Ekim 1997'de, resmi bir davetle, şair Yeğişe Çarents'in 100. yıl jübilesi münasebetiyle Erivan'da düzenlenen kutlamalara katıldı. Şiirlerinden bir seçki 1998'de Ermenistan'da, *Arants khaçi arants kari khaçkar* (Haçsız Taşsız Haçkar) adıyla Aylin Morigyan editörlüğünde yayımlandı

75. yaş günü, 1999'da, Sahakyan Lisesi'nden Yetişenler Derneği öncülüğünde, *Zahrad 75 Daregan* (Zahrad 75 Yaşında) adında bir kitap ve onuruna düzenlenen bir geceyle kutlandı. Yine 75. yaş günü, Ermenistan Yazarlar Birliği'nce düzenlenen bir törenle kutlandı. Zahrad burada, Movses Khorenatsi nişanı ile onurlandırıldı.

Şiirlerini Şubat 2001'de *Dzayrı dzayrin* (Ucu Ucuna) ve 2004'te *Çurı baden ver* (Su Duvardan Yukarı) adıyla iki kitapta topladı.

10 Mayıs 2004'te, İstanbul Ermenileri Patriği Mesrop Mutafyan himayesinde, 80. yaş gününe ithafen düzenlenen kutlama gecesinde Patriklik madalyası ile onurlandırıldı.

2006 yılında, Aras Yayıncılık, Zahrad'ın yayımlanmış bütün kitaplarını, çeşitli ekler ve geniş bir özgeçmişiyle birlikte, Ardaşes Margosyan'ın editörlüğünde, *Panasdeğdzutyunner* (Şiirler) adıyla iki ciltte topladı.

Zahrad, 21 Şubat 2007'de hayata veda etti. Naaşı Şişli Ermeni Mezarlığı'na defnedildi. Ölümünün birinci yılında, mezarının üzerine, Mühendis Hrayr Ğazaryan ve Mimar Vazken Barın tarafından düzenlemesi yapılan bir mezar taşı yerleştirildi. Şairin bir şiirinin kazınmış olduğu mezar taşının üzerinde, Heykeltraş Erol Sarafyan tarafından yontulan büstü de yer alıyordu.

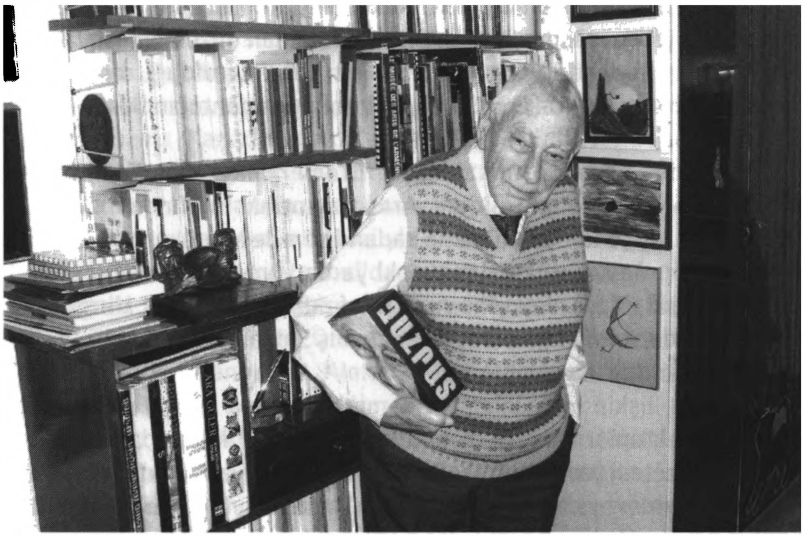
Ölümünden önce kaleme aldığı ve *Tıtumi ham* (Kabak Tadı) adıyla yayımlamayı düşündüğü şiirleri, Aras Yayıncılık tarafından 2009'da kitaplaştırdı. 1940'lardan ölümüne kadarki sürede kitaplarına girmemiş, dergilerde ve dosyalarda kalmış, eski ya da yeni, kayda değer şiirleri ve az sayıdaki düzyazıları yine Aras tarafından ve Ardaşes Margosyan editörlüğünde, *Andib tertıs* (Yayımlanmamış Sayfam) adıyla, 2012'de bir kitapta toplandı.

Zahrad'a ilişkin makaleler, inceleme, araştırma yazıları, kendisine yazılmış mektuplar gibi belgeleri kapsayan bir kitap da, 2012'de, *Jamanak* gazetesi yayını olarak, Sevan Değirmenciyan'ın editörlüğünde *Yeger em gertam aysbes voru inç* (Böyle Gelmiş Böyle Giderim Kime Ne) adıyla yayımlandı.

Bazı şiirleri Ohannes Şaşkal tarafından Türkçeye çevrildi ve üç kitapta toplandı: *Yağ Damlası*, İyi Şeyler Yayıncılık tarafından 1993'te (İkinci baskısı 2000'de); *Yapracığı Gören Balık*, Belge Yayınları tarafından 2002'de; *Işığını Söndürme Sakın*, Adam Yayıncılık tarafından 2004'te yayımlandı.

Şiirleri Koharig Ğazarosyan, Sirvart Karamanuk, Misak Torosyan, Ardaşes Agoşyan (İstanbul); Ara Garmiryan (Kanada); Berc Türabyan (New York); Sebuh Apkaryan (Kıbrıs); Armen Boyamyan, Rupen Altunyan ve Vahram Tatigyan (Erivan) tarafından bestelendi.

Zahrad'ın eserleri 22 dile çevrildi. Yaşamı boyunca pek çok ödül ve madalya ile onurlandırıldı; dünyanın farklı köşelerinde adına çok sayıda saygı etkinliği düzenlendi.



Zahrad, evindeki çalışma odasında, eserlerinin Aras Yayıncılık tarafından gerçekleştirilen iki ciltlik toplu basımını koltuğunun altına almış, editörü Ardaşes Margosyan'ın objektifine gülümsüyor (2006).

ÖNSÖZ YERİNE

Zahrad Şiirinde Yaratıcı Zekânın Ürünü Olarak "Mizah"

Ohannes Şaşkal

Zahrad şiirinin belki de en belirgin özelliği güler yüzlü, başka bir ifadeyle de mizahla yüklü oluşudur. Zahrad'ın son kertede, apaçık "mizahi şiir" olarak nitelenebilecek şiirleri bir yana, neredeyse bütün öteki şiirlerinin hatırı sayılır çoğunluğu, farklı kapsam ve nitelikte bir mizahla buluşturur okuru. Mizah derken, komikten trajik olana, absürdden ironiye, kara mizaha uzanan geniş bir yelpazede boy gösteren ve kimi zaman bir espri ya da nükte, kimi zaman acı ya da hüzün olarak beliren bir mizahtan söz ediyorum... Doğrusu, Zahrad şiirinde "mizah", yaratıcısının hayal gücü ve zekâsının bir ürünü olarak, birinden ötekine geçişebilen, düşsel, fantastik, gerçeküstücü bir niteliğe, ironik, metaforik, imgesel bir karaktere bürünebilir.

Sanatsal yaratım süreci denen şey, her ne kadar çok katmanlı, karmaşık ve formüle edilemez olsa da; kabaca söyleyecek olursak, uyarıcı bir iç kıpırtıyla başlar ve onun somutlaştırılıp, psikolojik bir gereksinim olarak başkalarına iletilmesiyle son bulur. Sanatın o an ulaştığı yerel ya da evrensel düzey bir yana; sanatsal yaratım süreci, sanatçının zihinsel dünyasına, sanatsal yeti ve ustalığına olduğu kadar, bildirimi biçimlendirecek ve inşa edecek olan yaratıcı yöntemlere de gereksinim duyar. Fiili yaratım sürecinde, bütün bu etmenler, karşılıklı etkileşim ve iletişimin çapraşık algoritmasında, özgün yaratıma hizmet ederler. Her sanatçı kendi yaratıcı gücü doğrultusunda, üslubu sayılan/sayılacak olan yaratıcı yöntemler yakalar; onları geliştirir, çeşitlendirir ve özgünleşir. Yaratıcı yöntemlerin doğrultusunu belirleyen ve bütün bu mekanizmaları harekete geçiren itici güce "yaratıcı zekâ" dersek yanlış olmaz sanırım.

Zahrad şiiri de yaratıcı zekânın bir ürünü olarak, kalıplaşmış ve denenmiş şiir dillerinin dışına çıkmayı başarmış; dahası, serpilip gelişmiş; yeni bir dil yaratma ve onu var etme pratiğinin içinde bulmuştur kendini. Zahrad, her ne kadar "Özür" şiirinde –bence, ironik bir biçimde– "Ne çıkış yolu gösterebildim / Ne bâkir değerler getirebildim - benzersiz / Ayırıcı kılan yarının şiirini (...)" sözleriyle yakınsa da, yaratıcı zekâsının cevher ve hünerlerini bütün benliğiyle ve benzersizliğiyle şiirlerine dökebilmiştir. Şiirlerinin bizleri neden büyülediği, başka türlü nasıl açıklanabilirdi yoksa?

Yaratım eyleminde, çoğunlukla mizaha yönelir Zahrad. Çünkü mizah, yazınsal gerçekliğin daha çarpıcı ve etkileyici bir biçimde kavranmasına yol açacak, okuyucunun gerçekliğin içine girmesini kolaylaştıracak bir yoldur. Doğru, fakat sadece bu değil; Zahrad'ın şiirlerinde mizah, yaratımla organik bir bütünlük içindedir, fikrin bağrından doğuverir çünkü; oturmuştur ve iğreti durmaz. Öyle ki, sanatsal bildirim etkili olmakla kalmaz, haz duymamıza da yol açar. Bu arada, daha ileri gidip; mizahın, bizatihi onun mizacıyla örtüşen bir özelliği olduğunu da söylemeli...

Zahrad'ın, yaygın olarak bilinen şiirlerinden yola çıkarsak; sözgelimi onun "Verimli tarladır - der reklam / Bire yüz verir // O tutup / Karısını gömdü oracığa / Şimdi bekleyiverir" dizelerindeki "Tarla" adlı şiiri, kelimenin tam anlamıyla komiktir; ne kadar fantastikse bir o kadar da absürttür. Ne var, daha derin okunduğunda onun erkek egemen zihniyete gönderme yaptığı da aşikâr! Şaka yollu söylendiği için içeriği yadırgatıcı bulmayız... Öte yandan, "Dört koyundular // İlkini kestiler önce / İkincisini haklarlarken tam / Kaçmayı denedi üçüncüsü // On metre gitti gitmedi / Enselediler // Ben o üçüncüsünün etinden yedim / Yaşam tadı vardı" dizelerini içeren "Kurban" adlı bilinirliği yüksek şiirinde mizah, ironik yapısıyla insanın canını acıtan, yüreğini kanırtarak gülümseten koyu bir kara-mizah örneğidir.

Yine, Zahrad'ın klasikleşmiş olan, erken dönem şiirlerinden "Gecebekçisi", "Sivrisinek", "Mercimek Ayıklayan Kadın", sonraki döneminden "Velet" gibi anlatılmak istenenin dramatik özünü çok iyi yakalayabilmiş şiirler, farklı mizahi yönsemeleriyle birlikte insani değerlerle hemhal, sevgi dolu ve hüzünlüdürler. Yakın dönem şiirlerinden "Un Çuvalı", "At", "Övgü", "Velaskez" gibilerse hayati ve insani olanı dert edinen sağlam mizahi şiirlerdir; elinizde tuttuğunuz bu kitapta da rastlayacağınız sıra dışı birçok mizahi şiir gibi...

Zahrad, şiirlerinde olduğu kadar günlük hayatında da hoşsohbet ve nüktedan biri olarak dostluğunun sıcaklığını hissettirirdi. Yalnız, özellikle belirtmem gereken şey, Zahrad'ın, mizah içersin içermesin, hiçbir şiirinde bayağılığa ve hakarete yüz vermemesidir. Dahası, canını acıtan bir vaziyet karşısında bile incitici, yaralayıcı bir dil kullanmayı benimsememesidir. Aksi halde, argo nasıl sövgüye, hiciv nasıl kaba yergiye eş tutulamazsa, Zahrad'ın şiirleri de mizahtan bile sayılmazdı. Bu, onun terbiyesine de aykırı düşerdi zira, insani özüne de. Elbette, şiirlerinde eleştiri de vardır yergi de; ama mizahı tiye almaya, kara çalmaya yeğ tutmayan... Kendini karalamaya yeltenenlere bile, karşılık vermek şöyle dursun, hiç bulaşmak istemez, serçe parmağını bile oynatmazdı, bildiğim. Ama yine de "Boğa Güreşi" gibi, mizaha başvurmadan, besbelli ki can havliyle yazdığı, sıkı ve sağlam bir şiiri de vardır, onun.

BOĞA GÜREŞİ

Arenanın kumu
emecek kanını
ve gururlu - kendinden emin -
içeri girdiğin o yerden
şimdi sürüyerek
cesedini çıkaracaklar senin

Boğa
şair boğa
- boğası arenanın -
Seni yere çalmak için - sanat adına
beklerler orada
hançerle mızrakla -
ferah tut yüreğini - koru yüceliğini -
ve Mayıs'ın on'u - değil mi ki boğa doğumlusun! -
dikil korkusuzca
yığını üstünde şiirlerinin
Gelin hazırım - de -
Gelin
haklayın beni
gücünüz yeterse

İçinde bu kitaba adını veren dizenin de yer aldığı bu şiir, onun, öfkesine yenik düşmeden, belayı savuşturmaya çalıştığı soylu bir meydan okumadır.

Öyle ya da böyle, Zahrad incinse de, örselense de; kendi hesabına, yaralayıcı, onur kırıcı bir mizahi karşı duruş sergilememiş, böyle durumlarda mizahı kullanmamıştır bile!

Söylemek istediğini daha çok derinden derine duyurmak isteyen ince bir mizahın parıltısı ışır Zahrad'ın şiirlerinde. Sonuçta yaratıcı zekâ mizaha gereksinim duymasa da, mizah yaratıcı zekâya gereksinim duyar; bütün o geçmişe ve günümüze dair sanatsal, kültürel ve dilsel birikimlerin ötesinde, yaratıcının kendine özgü zihinsel dünyasının, yetisinin ve ustalığının eşgüdümünde yürüyen kişisel bir yaratıcı zekâya... Zahrad şiir dünyasını oluştururken mizahla taçlandırır yaratıcı zekâsını. Ve yaratıcı zekâya sahip şairler, farklı ve yeni olan çarpıcı şeyler söyleyerek okuru başka türlü etkiler. Her bir sözcüğü tadına ve kıvamına vararak kullanan Zahrad gibi bir şairin şiirleri dili yaşatmak, yüreklere işlemek, gönülleri kuşatmak derdindedirler. Zahrad'ın şiirlerinde mizahla buluşmak, onun nevi şahsına münhasır yaratıcı zekâsıyla da buluşmaktan başka bir şey değildir.

Bu yazı, 26 Şubat 2010 tarihinde, haftalık *Agos* gazetesinde yayınlanan denemenin, bu kitap için gözden geçirilmiş ve geliştirilmiş biçimidir.

BİR ÇİFT SÖZ

Zahrad – o Başka – o Farklı

Anais Yaldızcıyan

Sevgili okuyucu,
İşte, elindeki bu kitap sana, Aras Yayıncılık tarafından Zahrad'ın "son sözü" niyetine sunulmakta! Zahrad'ın *Panasdeğdzutyunner* (Şiirler) adıyla iki ciltte toplanan anıtsal külliyatının yayımlanışından iki yıl sonra, Aras Yayıncılık, şimdi de, hiç şaşmayan fikri takipçiliğiyle, üstlendiği misyonu tamamlıyor. Bu vesileyle, yayınevinin bütün çalışanlarını, başta editör Ardaşes Margosyan olmak üzere, içten şükran duygularıyla selamlıyorum.

Elinde bulundurduğun bu şiirler toplamını sakınırdı, onun üstüne titrerdi şair; her yapıtının yayımlanışı vesilesiyle dünyanın en mutlu insanına döndüğü zamanlardaki gibi, onun gün yüzüne çıkacağı, o özel günün beklentisi içinde...

Zareh [Zahrad], kendi yazınsal serüveniyle bütünleşmişti; derdi günü şiirdi; o, şiirle ahenk içinde, şiir için soluk alıp verirdi. Şiir, öz benliğinin ekseni, kalkanıydı, dokunulmaz ve geçit vermez; "bir kalkan; manevi, saf inanç, salt fikir", ki "tutardı göğsünde bir bayrak gibi."

O göğüs yok artık! Fakat bu kitap var; öyle ki, onun şiirlerini sevenler bastırabilirler göğüslerine; ve bizzat sevenler Zahrad'ı – o Başka'yı – o Farklı'yı.

26.01.2009

Anais Yaldızcıyan'ın bu kısa yazısını, şairin en yakınında yer alanın, onunla hayatı paylaşanın, "Zareh'inin", yani Zahrad'ın şairliğine gösterdiği tanıklıktaki zarafeti Türkçe okura duyumsatabilmek amacıyla yayımlıyoruz. Yazı, Zahrad'ın ölümünden sonra, 2009'da yayımlanan *Titumi Ham* (Kabak Tadı) kitabının başında, başlıksız olarak yer almıştı.

BÜYÜK ŞEHİR'den
(1960)

BÜYÜK ŞEHİR

Büyük şehirde her şey büyük
zevk büyük
acı büyük
caddeler ve binalar gibi tıpkı

Küçük insanlar
Hiç rahat etmeyecekler büyük şehirde

MAHALLE

Ben mahallemin şairiyim
Dilim yoksul mahalleli kadar
Şiirlerimin tek zenginliğini
Mahallelinin dertleri oluşturur

Severim mahallemin sakinlerini
Onlar kör - dolunayı göremeyecek kadar
Sağır - meltemin şarkısını duyamayacak kadar
Dilsiz onlar
Yarınlarına ilişkin konuşamayacak kadar
Oysa ben yoksul dilimle Orpheus gibi söyleyebilirim
Çünkü resimlerimde mahallelinin düşleri var
Renk renk düşleri
Işıl ışıl düşleri

Dostlar - yeni doğanlar gibi kapamayın gözlerinizi
Her mahallenin kendi düşü var
Her insanın kendi düşü
Göreceksiniz - gün gelecek
Gerçeğe dönmüş olacak her şey
Sadece şairler değil - bütün insanlar
Daha gür şarkı söyleyecekler hep bir ağızdan

MEHMET BEY SOKAĞI

Döşediler Mehmet Bey Sokağı'nı
Kaldırıma çevirdiler
Garabet kestiremez şimdi
Kaldırımdan mı yürüsün yolun ortasından mı?

Her gün - sabah akşam
Mehmet Bey Sokağı'ndan geçmek zorunda Garabet -
Garabet üzgün elbet
- Eski Mehmet Bey Sokağı'nın
toz zerresini bile tanırdı
Öksüz kaldı pabuçları
Garabet'in pabuçları kaldırımda afallar şimdi

Döşediler Mehmet Bey Sokağı'nı
Yazık ettiler

İNSAN ETİ

Sarkis Boğosyan'a

İki yanda binalar yükseldiğinde
Sokak doğdu

Öyle devasa - öyle heybetliydi ki binalar - sorduklarında
Sokak değilim - dedi - caddeyim ben

Ve artık her gün o kalburüstü - arabalı takımı
Zarafetleriyle okşarcasına onu - geçip gittiler

Taşıdı durdu bu zengin akıntıyı - bu zengin süsleri sokak
Derisinin üstünde mücevher gibi

Her şey - akışkan ışıltılı parlak - törensel sanki
İhtişamı tanıdı sokak

Geldiler gittiler - izleri kayboldu o saat
Bir şey hiç çıkmadı aklından fakat

Günün birinde - geçtiğinde bir âdemoğlu - ürkek - yal'nayak
İşte insan etini o gün tanıdı cadde

AHMET EFENDİ SOKAĞI

Gigo Ahmet Efendi Sokağı'ndan geçmeye korkar
Ahmet Efendi Sokağı karanlık
Karanlıkta öpüşen çiftler var

Gigo Ahmet Efendi Sokağı'ndan geçmeye korkar
Yalnızlığı düşer aklına birden

GİGO ÖLDÜ

Çok yattı açık havada
Varsın toprağın altında uyusun biraz da

Rahat yüzü görsün ayakkabıları

CÜMLE

Sözcükler avlarım
ve dizerim sözcükleri yerli yerince

İsimler avlarım - sıfatlar avlarım
isimleri afiyetle yer sıfatlar

Ateşli fiillerime acırım ben
özneden yoksun kalır onlar

Fazla isimleriniz varsa eğer
Getirin - iyi fiyata hemen alırım

MAVİ TOPRAK

Sür canım sür - bu toprak mavidir
Tıpkı göğün denizlerin mavisi
Bu toprak başkadır
Bu toprak göktür - bu toprak deniz
Sür canım sür - bu toprak mavidir
Mavi göğe denizlere yaraşır
Bu toprak gökten kopmuş inmiştir
Bu toprak denizlerden sökülmüş de gelmiştir
Bu toprak hazinelerini getirmiş mavinin

Sür canım sür - bu toprak başkadır
Mayıstır ilkyazdır yavukludur anadır
Bu toprak toprakların en mavisi
Tıpkı göğün denizlerin mavisi
Sür canım sür - bu toprak mavidir
Bu - toprak değil - hayatın senin

SİLUET

Düşün bir
kim bilir
O gözlerin içinde
Ne görüntüler var

Düşün bir
kim bilir
O gözlerin dışında
Ne anlamlar var

Düşün bir
kim bilir
O alnın gerisinde
Ne arzular var

O alında dahası
Ne kırışıklıklar

O dudaklarda
Ne susamışlıklar

- O halde doğrul
Bir yüz çiz bize
gülümsesin

RENKLİ SINIRLAR'dan
(1968)

BEYAZ

Kardan
Tebeşirden
Buluttan çok
Sensin beyaz dediğimde
Aklıma düşen
Siyah gözlerin
bir de
Bembeyaz gelinliğine
dökülen

SINIR NOKTASI

Sınır noktasını geçtik
Orada da insanlar bu kadar deli
Farklı sanırdık - aldanmışız meğer
Sordular - siz de mi aynı tür delisiniz?
Farklı olduğumuzu sanmışlardı - aldanmışlar besbelli

SINIR

Elinde tebeşir
Sınır diye çevremize çizgiler çeker -
Oysa şairlere vergi o iri süngerle ben
Bütün çizgileri silerim tekmil

İYİ GÖKYÜZÜ'den
(1971)

GEÇ

Ne sana yazabildim
  Ne de kendime
O sırmalı aşk şarkısını
  Yanıp tutuşan arzusuyla gençliğin

Çaldığımda kapını artık çok geçti

SİVRİSİNEK HESABI

Evlendiğinde Gigo
Düşündü
- Odada ne kadar varsa sivrisinek!
Yarısı kendine gelse eğer
Yarısı da karısına gider - bölünür -
Hayat müşterek!

Gel gör ki güzdü - sivrisinekler çoğaldı
Gigo'yu aldı bir dert!
Boşa çıktı çabası -
Şimdi yine
bir o kadar sivrisinek
Bir kadın da cabası!

EV

Güvercinler yuva yapar yarı yıkık çatıda
Adanın en eski evi
Bizim

Otlar çiçek açar balkonun yarığında
Adanın en yeni aşkı
Bizim

KISA DİLBİLGİSİ

O noktayım ben - sonrasında her sözcüğün
Büyük harfle başladığı
Ve o satır başıyım ben - sonrasında her hayatın
Mutluluğa baktığı

SELAM

Hepsinden uzak
Bir tarlanın orta yerinde - uyurum
Kendi başına yükselmiş bir ağacın gölgesinde
Toprağın yalansız şefkatine
Teslim edip sırtımı

Bir tarlanın orta yerinde
Böyle kendi başıma
Böyle uzak hepsinden -

Dalarım sonra düşlere
Ve bir anda içeri uğrar göz kapaklarımdan
İsimler - yüzler - yüzler - isimler
İsimsiz yüzler
Yüzsüz isimler
Akın akın içeri sızarlar göz kapaklarımdan
Dalarım düşlere - gözlerim açık

Bir tarlanın orta yerinde güya tek başıma
Güya uzak hepsinden

Doğrulurum yeniden
Ve veda ederim canı gönülden
Bir tarlanın orta yerinde
Kendi başına yükselmiş
O serin gölgeli ağaca

Dahası - tabanlarımda
Otun ve toprağın cömert şefkati
Koyulurum yola emin adımlarla
Koyulurum açıp da koynumu
Kollarım arasında yeniden kucaklamaya
Yüzleri - isimleri - isimleri - yüzleri
Yüzsüz isimleri
İsimsiz yüzleri

Ve fısıldarım bir dua gibi
- Selam herkese

AĞLAMAK

Başkalarından üstün - onlardan farklı
Olmamak için

Başkalarıyla bir - tam onlar gibi
Olmak istedim

Başkalarına denk - onlarla eşit
Olamadım hiç

Başkalarından hakir - onların gölgesinde daim
Sadece ağlayabildim

Öyle bir ağlamak ki - ağlarım şimdi için için
Değil kendime - başkası için

KALKAN

Bir kalkan - pür ışık
Bir kalkan - manevi - saf inanç - salt fikir
Tutmuşum göğsüme iftiharla
Gözü dönmüş dünyanın kara çalmalarına karşı
Pusuda bekleyen o dizginsiz barbarlığına karşı
Yürürüm oysa kaldırımlarda
Gönül rahatlığıyla güya
Hayalperest bir ermiş gibi ilgisiz -
Aslında bin bir darbeyi göğüslerim ben
Bin bir husumeti hileyi -
Tesadüf edecek olursanız bana
- ister dost ister düşman -
Tozlu bir kaldırımında bu şehrin
Sanmayın ki yalnızım
savunmasız - umarsız - silahsız
Güçlü kalkanımı - bir yabancı olarak - elbet fark edemezsiniz siz
Bir kalkan - pür ışık
Bir kalkan - manevi - saf inanç - salt fikir
Ki iftiharla
Tutarım onu göğsümde
bir bayrak gibi

ELVEDA

Elveda şarkılara
ve kaleme -
Elveda hepsine
Bütün eski güzel aşklara elveda

Elveda binalara
Binalar arasındaki karanlık sokaklara
Karanlık sokaklarda dönenen insana
İnsanın düşüne
Ve yalnızlığına

Elveda sözcüklere
Sözcük sözcük örülü deli sözlere
Ve elveda size
Sözcüklere susamış ışık gözlerinize

Hepsine elveda -
Elveda bana

MAYMUN

Maymun diyorsam maymun sanmayın
Kara pisiğimin adı bu benim
Pisik diyorsam güzel sanmayın
Dünyanın en çirkin kedisi bence

Kara diyorsam zifir sanmayın
Karalık içinde gözleri sarı
Sarı diyorsam güneş sanmayın
Güneş bir olur - gözlerse iki

İki diyorsam ayrı sanmayın
Aynı rüya ikisinin de derinlerinde
Rüya diyorsam çok şey sanmayın
Bir insan onu sevsin sadece

GÖKSEL SÖZ

Yola çıkarız şairle
şarkı söylemeye

Kendi söyler
biz söylermiş gibi yaparız

BU DÜNYANIN SAHİBİ

Kim dersiniz bu dünyanın sahibi
Biz değilsek eğer
Biz değilsek - sönmeyen aşklarımız değilse

Kim yarattı şu ıpışıl dağları
Belki de biz
Belki de biz - ulaşılmaz aşklarımız belki de

Kim dersiniz şu güngörmüş yaşlıları yarının
Sonunda biz
Sonunda biz - ölümsüz aşklarımız bizim

Sahi - kim dersiniz bu dünyanın sahibi

GEÇTİ

OTURMUŞLARDI
AYAĞA KALKTILAR
YENİDEN OTURDULAR
BİR CENAZE GEÇTİ

ŞİİR DEDİĞİN

Küçücük bir kumbaradır bir şiir
Açınca - hayrete düşersin
Onca ihtişam ne zaman birikmiş?

Mavi bir kuledir bir şiir
O kadar yüksek ki - tepesine çıkarsan
Apışırsın - başka görünür dört bir yan

Kristal bir şamdandır bir şiir
Mum değil - düştür ağzında yanan
Oysa ruhuna işler ışığı doğrudan

Ürkek bir tavşandır bir şiir
Bir avuç sevgi sunmazsan - gücenir sana
Çekip gider - dönüp de ardına bakmadan

Şiir yola gelmez bir haytadır
Şımarmak ister durmadan

SAYILI ŞİİR

Sayı yanında sayı - sayı içinde sayı -
Ve sayılar içinde kaybolmuş bir sayı
Olmamak çabası
Başka olmak ihtiyacı sizinkisi
- Benzerler arasında başka olmak -

Başka olmak ihtiyacı sizinkisi
Sizin bütün derdiniz kaybolmamak
Bütünün içinde
Herkes gibi
- Bütünün içinde kaybolmamak -

Başka olsanız da - hepsinden başka -
Hepsinden aynı oranda farklı olmak
Nihayet yeniden yeniden birbirine
Benzemek
Dehşeti sizinkisi
- Yeniden isimsiz bir sayı olmak

Ve bilmeli ki bir sıfırdır sadece
Nihayet her sayının akıbeti

KARA ŞARKILAR

1
Kara ile mühürlü doğumlarımız
Kara güne doğmuşuz çünkü
Kara gün için
Kara kılıç için
Doğumlarımız ölmek için

2
Korku ta içimizde - korku dışımızda
Korkudur koşturan atardamarlarımızda
Korkudur damlayan saçak kenarlarından -
Korku beklemek pusuda bekleyen ölümü
Tıpkı kara bir gölge içimizde korku

3
Acımasız güruhun insafına kalmış
Gel sevgili - gel son öpücüğe
Gel kucaklaşmanın şu son demine
Sevgiye yakışmanın şu son deneyimine
Ve unutulmaya
Acımasız güruhun hiddetine kalmış
Ey sevgilim

4
Kara günde doğmuşuz çünkü -
- Gün var el ele
Gün var koyun koyuna
Gün var tek başına -
Fakat her gün biraz daha çok
Ölmek biraz daha çok
Haddi yok hesabı yok
Doğumlarımız kara ile mühürlü

5
Yarın çok geç - ey sevgili
Yarın tabutu her bir bugünün
Bugün için bugündür gerçek
Ey sevgili - sevmek gerçek
Unutmak gerçek
Ey sevgili
Başlangıcı bugün başlayan ölümün

6
Korku var içimizde - korku aramızda
Ve biziz özlemlerimizle gerçek
- Özlemlerimiz korkuyla mühürlü
Korkuyla kararmış kalmış
Korkuyla ölüme varmış
Kara günde doğmuşuz çünkü biz
Bütün özlemlerimiz ölmek için gayrı

7
ve ölümdür gerçek -
Ve ölüm için
Biziz gerçek - biz - korkularımızla biz
Ve kara alevleriyle ölümdür gerçek
Korkularımızla biz -
Ve kara kılıçlarıyla ölümdür gerçek
Özlemimizle biz -
Karayla mühürlü doğumlarımızla biz
Biz ölüm için

8
Biz ölüm için - bizim için ölüm

SOHBET

- Bu taraflarda bir yerde küçük bir başlangıç var
- Hiç bir başlangıç yok bizim buralarda
Zaten her şey çoktan başlamış bitmiş
- Ben işitirim lakin çağırır durur beni
Küçük bir başlangıç bu - parıldar
Elmas gibi
Elmas ki her bir kesme yüzüne
Düşmüş varoluşun kızgın güneşi
- Susar çağrılar
Bir hayli uzağında işitme eşiğimin
Millerce ötesinde gözümün görebildiğinin
Söner kıvılcımlar
- Bir başlangıç bu - hazır patlamaya
Dinamit gibi
- Burada eylemsizliğin koynunda her şey
Hiç bir şey yeni baştan yaratmaz kendini
- Ben işitirim lakin küçük bir başlangıç bu
Hıçkıra hıçkıra çağırır beni
İster ki sahip çıksın kendine biri
Milyonlarca ant ile
Milyonlarca ağız ile
Ortada kalmış bir sıfır
Öyle bir sıfır ki milyona dönmeye hazır
- Milyon mu? Burada sıfıra eşdeğer milyon dediğin
Hiç bir şey misliyle çoğaltmaz burada kendini
- Bu taraflarda bir yerde mutlaka olmalı
Bir küçük başlangıç bu - tez canlı
Ezelden göresim var kendisini
Dahası ben tanımadan bilirim onu
Bilirim o varoluşun tohumu
Burada şimdi

- Burası her yeniliğin reddi
Hangi akla hizmet tomurcuğun sürmesi
Önce filize dala sonra ağaca dönmesi
Burada yeniden yeşermez hiç bir şey

-Umudun beşiği
Işığın mahreci

-Burası inkârı bütün evrelerin
Burada hiç bir şey yeniden tutuşturmaz kendini

-Karanlık burası derin bir çukur karanlığı
İşitirim umarsız başlangıcın ağlayışını
Onu sadece kendimin sandım
Onu sadece onun olmaktır sandım

-Boşunadır onun her şeyin başlangıcı olması
Sisli sonlar kanat çırpar burada - hem küp gibi sağır
Burada hiç bir şey yeniden başlatmaz kendini

-Bu taraflarda bir yerde küçük bir başlangıç var
Nerede bilir misin?
-Hiç bir başlangıç yok bizim buralarda
Zaten her şey çoktan başlamış bitmiş

-Ben işitirim lakin çağırır durur beni
Küçük bir başlangıç bu - parıldar
Elmas gibi
Elmas ki her bir kesme yüzüne
Düşmüş varoluşun kızgın güneşi

YEŞİL TOPRAK'tan
(1976)

YEŞİL

Evvel baharda
Gigo oksijen vermek istedi havaya
Yeşil giyindi tepeden tırnağa

Her yeşil giyinen
Oksijen vermez lakin

Mutlaka yaprak olmak gerek evvela

Gigo oksijen vermek istedi havaya
Evvel baharda
Mahallemizin bir kaldırımında - köhne ve sefil
Çiçeklendi bir ağaç
Yeşil mi yeşil

ESNEME

Hayat dolu -
Yeşil bir filiz sürer
Güneşe doğru - ışığa doğru

Filizden öte
Filizin çizdiği uzama doğru
Bir uzay ki uzanır gider

Biri *dobre utra* der
Öteki *gud ivning*
Boşlukta kenetlenirler

Karnı tok
Bir kedi esner
Güneşe doğru - ışığa doğru

KUYU

Tersine dönmüş gezgin kuyularız biz
Her birimiz
Boyu kadar derin

ORASI

Ben güya doktor
kulağım göğsünüzde
- Nefes alın - derim - daha derin -
Ve dinlerim can kulağıyla -
Ta derinlerinizde
Tekrar eden bir şey var size ait - *Orası* -
***Orası* - başka türlü ışıklı**
***Orası* - bir başka asude**
Orası - dörtnala bir arzu içinizde

Ben cahil doktor
kulağım göğsünüzde
Nefes aldığınızda - derin - daha derin
verip aldığınızda ha bire
Dinlerim
Fısıldadığınız - *Orası*
Orası - kalbinizin hıçkırarak çarptığı
Soluğunuzdaki ıslık - *Orası*

O zaman - şimdi öksürün - derim -
Öksürürüm ben de - geldiğinde sırası -
gayet ciddi - ağırbaşlı
Ve yazarım reçetenizi - *Orası* -

GERİ

Aşkın başladığı
O yere
Kadar gelmek

Ve gönüllü
Ve şarkısız
Geri dönmek

HAYRA ALAMET

Nehir olmuş akmışız madem
Denizi gölü beslemekse niyet
Besleriz elbet

Ok olmuş fırlamışız madem
Uzayları delmekse niyet
Deleriz elbet

Küçük bir nokta kalmışız madem
Gün olur kaybolmak vacipse şayet
Kaybolmayız elbet

TOPRAK

Ben
Movses'in oğlu
Terk etmiş dünyayı erkenden -
Bir toprak yığını gösterip
İşte baban dediler

Baba - benim babam - toprak
Ben
Toprağın oğlu

BİR TAŞLA İKİ BAHAR'dan
(1989)

EĞRİ

Yataylar
Ve dikeyler
Arasında
Şaşkın
- Şaşırmış -
Bir adam
Ne tanınmış
Ne ün kazanmış
- Hepimiz gibi
Sıradan

İşin trajiği şu ki
Adam
Aynı anda
- Tam o anda -
Hem dikey olmak ister
Hem yatay

İşte bu yüzden eğri yatar
Eğri oturur
Eğri yürür
Ve hep
Yoldan sapar

KONUŞMACI

Sözler tamamlandığında
ve kesildiğinde alkışlar
ve salon boşalmamışken daha - bir boşluk
kalır
salonda
konuşmacıda
- ve kulak kesilen -
dinleyicide

Konuşmacı düşünür
tastamam söze dökememiştir
söylemek istediklerinin hepsini
Dinleyici
işitememiştir
duymak istediklerinin hepsini
Öte yanda bekler salon
umarsız - ümitsiz
herkesin bir an önce çekip gitmesini
koyu bir boşluk dalgalanır sandalyelerden perdeye -

- O boşluğun şarkısını söylerim ben -
söylerim neyi söylemek isteyip de
söyleyememişsem

Şarkımdan sonra kalan boşluktur yine

ŞÜPHE

Şüphe - ışık ki iner kaçınılmaz geceye
ve sisle kaplar biçim almış ne varsa
ne varsa kanatlanmış
Kararlı kuş gibi hazır uçmaya

Şüphe - umut ki ışıldar bir anda gök mavisi
Ve çekip kurtarır karanlıktan hâlâ bozulmamış ne varsa
ne varsa yalansız dolansız hâlâ
ve değer yaşamaya

Hakikatin kesintisiz sığ çölünde
şüphe - ışıl ışıl çiçek

BİTKİSEL

Ey korku - kök salmışım içine
Neden uzaklaşamam senden

Bu birinci bahar değil
    ki uzatmışım kollarımı devinime
    uzatmışım - varmamaya bir yere

Bu birinci bahar değil
    ki tazelenmiş yeşilliğimle zinde
    kaçmak istemişim - kaçmadan hiç bir yere

Sen mi benim yoksa ben mi senin
    özsuyuna bağımlı?
Ey korku - daha buradayım - dolmak için seninle

AŞURE

Bir Noel Baba gelseydi
Hediyeler getirseydi
Verse verse bitmeseydi

Bir ağaç yükselseydi
Günden güne - karış karış -
Göğe yetişmeseydi

Hayat dediğimiz şey
Bir aşure olsaydı - ağızlara layık -
Ye ye bitmeseydi

UZAK

Uzaktan gördüm ki sen geliyordun
Törensel şık elbiseler içinde

Uzaktan gördüm ki sen geliyordun
Güle oynaya neşe içinde

Fakat yolla birlikte değiştin sen de
Bana ulaşan sen değildin

Hüzündü ulaşan
Acıydı anadan doğma

Uzaktan gördüm ki ağlıyordun sen

ARAYIŞ

Arayan bir hayvandır insan
Arayan - bulan - yeniden arayan
Hayat tükenir - arayış asla
Bulmayan bir hayvandır insan

BOĞA

Boşuna direneceksin

Son bir şiş
Doğruca saplanacak derine

Dışarı çıkaracaklar seni çekiştirerek
dahası unutulmuşluğun kumu üzerinde
kanının izi kalacak - kısacık -
bir dakika - ancak

KOVA

O bir kova suyu
usul usul
dökmeye bak
Sevinç gözyaşı gibi ılık

bilesin
kovanın suyu tükendiğinde
sen de tükeneceksin

BALIK

Sen balık
denizden dışarı
çıkmamalısın

Ekmeğin sudan
meskenin sudan
soluduğun hava sudan

Gel gör ki
mutluluk
kıyıların ötesinde bekler
sen balık
denizden dışarı
çıkmamalısın

SEVAG

Baruyr evladım
Aynı yaştayız ikimiz de
Şimdi varım ben - sen yoksun
Nasıl olur bu?

Erdemdir mısra düzmek
Baruyr evladım ikimiz de
Aynı erdeme sahiptik -
Şimdi güya ben varım -
Halbuki varsın ve kalırsın sen
Ölümden sonra kime
Nasip olur bu!

İnsanları sevmek **hem**
Ebedi bir zaruret
Baruyr evladım ikimiz de
Aynı zarurete sahiptik -
Şimdi üzgün - yapyalnız
Yeniden hatırlarım şefkatle
- Şair Baruyr'un - özbeöz -
Sözüdür bu!

Baruyr evladım
Aynı yaştayız madem
Hem çocuktuk ikimiz de -
Yarıda bıraktın oyunu
Oldu mu bu!

HARVART'SIZ

Harvart Mezburyan'ın anısına

Neye benzer
bahar gülsüz
Günlerimizse Harvart'sız

Kurt emmiş bir kere
İliğini ağacın
Ne kadar boş - ne kadar anlamsız
Ada bu sene
Harvart'sız

Parıltısı kendine has ve çokgen
bir elmastı o pürüzsüz
gitti - kaldık biz süssüz
böyle yüreği buruk - Harvart'sız

Bir yeni dönem başı
- güz sabahıyla -
hileyle kurulmuş tuzak gibi - apansız
bıraktı bizi Harvart'sız

Hepimiz de fakat
yolculamaya
gittik mezarlığa son vedaya
hissettik ki - o yine yaşıyor bizimle
- yaşayacak - hilafsız
biz kandırdık toprağı
öyle ki
verdik tabutu Harvart'sız

BİR ELEK SU'dan
(1995)

BİR ELEK SU

Benim borcum olsun size bir elek su
- nerede varsa bir hile - bir oyun
kılıç olsun
satır olsun
ateş olsun -
alayı - topu
usulca
yosun bağlamış olsun

Güney rüzgârları altında ılık ve nemli
yanaşsın rıhtıma
bütün uzay gemileri
- ve sedef denizin
hiç bozulmasın huzuru
bir elek su toplamış
koşturduğumda bir kıyıdan öbürüne
kırılmış ümidi

Benim borcum olsun size bir elek su

SORULAR

Sana kim gel dedi Aşk
Madem geldin - sana kim dedi
postu ser
Aşkın makbulü
geldiği gibi gider
eğleşmez sen gibi
böyle hoyrat - hovarda

Senden kim gelmeni istedi Aşk
Madem geldin - senden kim istedi
yanında karmaşa getir
Aşkın makbulü
mutluluk bahşeder insana
izi tozu çekilir
şenliği sürer hâlâ

Ben sana gel demedim ki Aşk - lakin -
Madem geldin - gitme kal

MAVİ AŞKLARLA

İki mavi aldım varıp çarşıya
Biri deniz için
biri de göğe
- Ne için iki!
- Ya kaç allasen?
- Dört olsun bari
Biri rüzgâra - yağmura biri
- bari beş olsun olmuşken madem
(mavinin biri tavlı toprağa
mavi rüzgârda yağmuru emen)

Çarşıya vardım ki
- Neden beş peki
- Ya kaç allasen?
- On olsun varsın - varsın yüz olsun
- hesapsız olsun olmuşken madem
dünya boğulsun mavi aşklara -

Çarşıya vardım -
aklımda şimdi
Ne için iki
Ne için mavi

YARIŞ

Bir adım öndeyiz biz doğadan
ya da öyle olduğunu sandığımız an
fark ederiz zaten
doğanın kendi
iki adım öndedir bizden

Öne geçelim diye koşarız yine
- yüzyıllar boyu koşmuşuz böyle -
oysa doğa dediğin - dingin - bozmaz istifini -
beklemiştir hep kendine yetişmemizi

sanmaya görün yetiştiğimizi
nihayet günü gelince
erir gideriz kendi içinde

AVCI HİKÂYESİ

1
Avcı dediğin böyle olmalı
Yanında yürüyen bir köpek
Omzunda tüfek olmalı
Nişan almamalı
Basmamalı tetiğe

Avcı dediğin böyle olmalı

2
Siz avcı- ben av köpeği
Siz avlarsınız-ben toplarım

Sizden gizli
hayata döndürürüm avları -
Kuşsa salarım göğe
Tavşansa doğru çayıra
Sonra gelir
- Sahip - derim
Iskalamışsınız yine

TEŞEKKÜR

Dostlar - teşekkür ederim size -
siz üç kuruşluk otu sığdıramadınız yere göğe
Ve onlar ki - bencileyin -
Ağaç olmak arzusuyla doğdular - kabil olmadı fakat - ot kaldılar -
Onlar adına ve kendi hesabıma
Teşekkür ederim size

Dostlar - teşekkür ederim size -
Isıttınız beni ıpışıl güneşinizle - ki sizindir nihayetinde
Paylaştınız yağmurunuzu benimle
İzin verdiniz dahası - varsıl ormanlarınızda filizlenmeme
Teşekkür teşekkür ederim size

O gümrah yapraklarınızın arasından
göz göz yarıklar açtınız bizlere
Ben ve onlar - bencileyin -
şu daim toprağa yapışmış otlar
Mavi gök kubbeyi doyasıya
görebilelim diye
Hepimiz adına
O sınırsız gök kadar
teşekkür ederim size

BİR BAHAR SABAHI
SÖYLEMEK İÇİN
ADATAVŞANLI ŞARKI

Adatavşanı olduğu günden
Görmemişti böyle bahar
Bunca güneşli
Bunca bol taze ot
Bol soğan - körpe havuçlar -
Yoo - görmemişti doğrusu ya
Adatavşanı - olduğu günden

Kaz yavruları - suyu tanımak için
Seğirtirler göle gelincikler içinden
Tam gününde geldi leylekler - hoş geldiler -
Sanki daha çoklar bu sene -
Yoo - hiç görmemişti bunca leylek
Adatavşanı - olduğu günden

Kızılgerdanın
tak tak ağaca vurmasından
- vurup kaçmasından -
Belli
- kendini böyle deli gibi oraya buraya atmasından
Neredeyse ortaya çıkar avcılar
- İnsanlar kötüdür tabiatıyla
ya şu köpeklere ne demeli -
yoo - görmemişti böyle azılı köpek
Adatavşanı - olduğu günden

Adatavşanı - sen sen ol - şu fidanın
altına gizlen -
Bak - dışarıda kalmasın kulakların
Kümese daldığında tilki
Kuyruğunu nasıl olup unutmuşsa açıkta
Ele verecek yakayı - vah ki vah -
Yoo - böyle akıldan noksan

Tilki görmemişti doğrusu ya
Adatavşanı - olduğu günden

Bana gelince - böyle bir bahar sabahıydı yine
Yüreğim pır pır düştüm çayıra
Yavuklumu aramaya çiçekler içinden
Bilir miydi? - yoo - bilmezdi aradığımı onu
Oysa seçtim çiçeklerin en körpesini ben
- İşte oydu! -
Madem buldumdu ben
Ben gibisini - yoo - doğrusu ya görmemişti
Adatavşam - olduğu günden

KEDİ ÖĞRETMEN

Kedi öğretmen olmuş
Ne kadar fare varsa toplamış başına
Çalıştırır hepsini

İlk ders:
Kedinin pençesinden nasıl korunmalı
Ve nasıl sıvışmalı çabucak

Ne kadar fare varsa olmuş öğrenci
Hepsi cin gibi
Hepsi çalışkan
Su gibi öğrenmişler bütün dersleri
Diploma dersen altın yaldızlı
Kedinin elinden alırlar bizzat

Fareler gidince - ciddi ciddi düşünür kedi -
Koca bir yanlış var herhal bu işte -
Bir yanlış - fakat yanlış olan ne?

MAVİ MEZAR

Teselli
koyu bir sis yayar
bütün yaraların bütün acıların
örtmek için üstünü

Oysa gün - adım adım
güneşin yükselmesini bekler
ve var olma gayretinden bitap düşmüş sisin
eriyip çözülmesini
O zaman apaçık - arzularının
mavi mezarını görürsün
ve mezarına tünemiş
yaslı
iki çayır kuşunu

Sisin nemi
tüylerinden damla damla dökülür
ve sen onların
senin için ağladığını sanırsın

UCU UCUNA'dan
(2001)

ES RÜZGÂR

Maskara
bir saksağanın kepaze gölgesinde
güven içinde
güvensiz
büzülmüşüz - - es rüzgâr

Gemsiz
arzuların avaz avaz pençesinde
huzursuz
huzur bulmuş
dağılmışız - - es rüzgâr

Bir zamanlar
istikbâl
hudutsuz bir denizdi kaygısız
oysa şimdi - kalmış bir damla
sarsarak
kasıp kavurarak
durma - - es rüzgâr

Maskara
bir saksağanın kepaze gölgesinde
kaygı içinde
kaygısız
toplanmışız - - es rüzgâr

TENEFFÜS

Yaşlı papağan zaman zaman
Söz açar sevgi dizelerinden

Bir ömür
kesintisiz
“aynı”yı sevmeye yeltenenlere
ithafen

fısıldar antrparantez
aşklar dá var
- onların doğması ölmesi bir olur -
yine de
yeni bir tazelik getirirler kendileriyle beraber

Yaşlı papağan
antrparantez
söz açar sevgi dizelerinden

DİLBİLGİSİ

Başımın belası
bir özel isim
vızıldar beynimin içinde
kovayım derim - gider gibi yapar
gelir yine
- Sadece cins isimleri sevdiğimi
bin defa söyledim kendisine

İkna olacağı yok
bela gibi
çöreklenir tepeme

Oysa ötede
ne cins isimler var
sıcacık
insanın bir bir tutup sevesi gelir

Gel gör ki
beynimin içinde bir özel isim
gülümser biteviye

NOEL AĞACI

Noel'i kutlayalım diye - oldum olası
ner'e gittiysek
ner'e göçtüysek - hep
yanımız sıra
götürdük ağacımızı

Mumlardan biri sönmeye görsün
dört mum yaktık yerine
Kırılmasın oyuncağın biri
Bir kurdela kopmasın
hep yenisini koyduk yerine
her seferinde

Bilemedik ah gidi!
ne vakit kurudu kökleri
Ne vakit çekildi dallarındaki ÖZSU

AĞAÇ ağaç olalı - sahi daha şık şimdi
daha bir şıkır şıkır sanki
BİZİM değil hâlbuki

USTA EZGİCİ

Sirvart Karamanuk'a

Ritmik adımlarla
Geçer usta ezgici
Ve sesler -
Seslerin rengârenk çayırında
Yemyeşil uyanırlar
Hangi ses hangi sesin yanına - önce mi sonra mı?
Hangi ses bas ve kısa
Hangi ses tiz - uzun
Ya ölçü?
Ve sesler dizilirler gönüllü
Ritmik adımlarla geçtiğinde
Usta ezgici

Geçer - usta ezgici
Ve sesler bazen ayrık - yap'yalnız
Bazen bir akitte pekişmiş - bir ağız
Vokal ses - berrak çığırış
Ses - hangi telden - piyanonun
Hangi tuşundan
Baş kaldırmış?
Can atar sırası gelen - dahil olur konsere
Coşkulu - hayat dolu
Ritmik adımlarla geçtiğinde
Usta ezgici

Gelir geçer - usta ezgici
O güzel insan
Seslerin büyülü çayırında
Göksel bir ezgi bırakarak ardında

HİLÂL FANFARI

Melkon Karaköse'ye

Şehzadebaşı Ferah Tiyatrosu'nda
Yüksek mevki bir locada
Hacı Levon
- Sabık Samatya semti mütevellii -
ve torunu
Kurulmuşlar

Samatya Hilâl Fanfarı
bir konser tertiplemiş
Herkesin yüzünde törensel ışık var
Eskiler memnun yenilerin el almasından
Yeniler memnun eskilerle bir arada olmaktan
Böylece hepsi de
yarına inançla bakar

Ve Hacı Levon'un gözlerinden
bir damla
Samatya'lı bir gözyaşı dökülür
torununun yüzüne
- Torun ki sımsıkı sarılmış dedesine
- Torunun kendi de
kadim
fakat hep yeni kalan
Samatya'dan - bir minicik emare

ÇAM AĞACI

Yetvart Acemyan'ın hatırasına

Has odundan olur gövdesi
Hoş - iğne iğneyse de
yaprakları -
batmaz

Yine de
bir özlem tuzudur oturur dallarına
Kökten
özsu ile
yükselen yukarıya

Çam ağacı
Kayalıkta bitmiş kendi başına
Çürür içten içe
Ve karar verene dek yeniden yaşamaya
Devrilir ilk fırtınayla

Devrilir -
Dallarında hâlâ
özlemin tuzu -
onlar
bize uzanır

ON BİR KELAM

SÖZCÜK

Şefkatle yanaşmalı sözcüğe

Göğüs gersin meğer ki
Ağaç olsun dipdiri
Dikilsin taşa karşı
Taşladıklarında onu
- Kalmasın tek başına
Sözcükler gelsin -
özenle
dizilip yerleşsinler
- önüne arkasına-

Sözcükten mahrum etmemeli özeni

SÖZ

Özenle yaklaşmalı söze

Ta ezelden vardı o
Kâhin - ilahi
- Tanrı üstelik -
O şimdi bekler çıksın da biri
Yeni baştan
yaratsın kendisini
- O şimdi bekler şairini -

Sözden esirgememeli yüreğimizi

KİTAP

Yürekten yaklaşmalı kitaba

- Kitap ki kor ortaya ne idiysek
ve ne olduysak biz
Gel gör ki yayımlanmamış kalır henüz
daha ne olacaksak biz

- Kitabı bitirmeden bırakmamalı

EV

Tam tekmil yaklaşmalı eve

Dolandıktan sonra köşe bucak
Evdir gidip sığındığımız yer

Evdir esinleyen biz göçebelere
Kaçak ve özgür yaşamayı hep

Çok erken ayrılmamalı evden

TOPRAK

Erkenden yaklaşmalı toprağa

İnsan ki çamurundan yoğrulur onun
İnsan ki kilinden yontulur

İnsan var çamurdur - hep çamur kalır
İnsan var şavkını taşır hilesiz kilin
Her şey içine
Nasıl bir soluk üflendiğine bakar

Küsmemeli - uzaklaşmamalı topraktan

EMBRİYON

Bütün küskünlükleri unutup da öyle
Yaklaşmalı embriyona
- Ki başlangıcı bütün maceraların -

Bilmez hangi yazısız kanunla
ve ne için
ürer - çoğalır -
ürer ki kendi de günün birinde
başlangıcı olsun yeni embriyonların

Güçlü embriyonla pazarlık yapmamalı

TUTKU

Pazarlıksız yaklaşmalı tutkuya

Odur bizi dürtüleyen oldum olası
Odur bizi nereye varacaksak
oraya götüren
- Orada düş yönlendirir bizi
Düşümüz varsa elbet -

Düşsüz uzaklaşmamalı tutkudan

IŞIK

Düşle yaklaşmalı ışığa
Neredeyiz
nereye gideriz bilmeli

Yakmalı ışıkları meğer ki
Görmeli vardığımız yeri
- Yeniden ışığa doğru yürümeli
Sendelemeden
Yalpalamadan

Yarı yolda yoksun kalmamalı ışıktan

BAŞKA

İçtenlikle aramalı
bizi başkaya götüren yolu

O başkayla gün
Bir törene dönüverir büsbütün
Dahası onun için
Sen de başkasısın - o beklenen

Bulmuşken
hiç değilse birlikte bir düş yaşamadan
Neden ve nasıl ayrılmalı başkadan

SES

Adamakıllı bir hükme varmalı
Sese nasıl ve neden yaklaşmalı

Özgür varlığımızın kazammım
Avaz avaz bağırmalı
izin vermemeli
Tuhaf bozuk ve sahte seslerin
Salınıp bizi ilelebet uyutmasına

Sesle bütünleşmeli pür dikkat

SONSÖZ

Pür dikkat yaklaşmalı sona

Hep hazır olmalı gerçi
Öte yandan hep ısrar etmeli erken olduğuna
Değil mi ki çürümeye karşı kor
Kırışmamış deri
Değil mi ki zamansız kayıp
Bulanık sınırdan ötesi

Güçlü olduğumuza inanmalı
Ancak özgüvenle kaçınabiliriz
Korkunç sondan

Güngörmüş bir karga ilan eder:
Kaçınmak yok korkunç sondan!

YANILMAK

Mutluluğu
mutlak surette
ufukların ötesinde sananlar
Yanılır
değil mi ki
avuçlarının içindedir
mutluluk

Mutluluğu
mutlak surette
avuçlarının içinde sananlar
Yanılır
değil mi ki
ufukların ötesindedir
mutluluk

Herhangi bir fikri olmayanlar
asla yanılmaz

ŞİMDİ

Eski günlerin o coşkun
o içten
Zahrad'ının
Mirasına konmuş
geçiririm günlerimi
sözcük avlayarak
sözcük düzerek şimdi
Hiç hoşnut değilim kendimden fakat

Eski günlerin o kanlı canlı
o açık yürekli
Zahrad'ının
bıraktığı parlak mirasın
faiziyle yaşarım

ŞAİRLE SOHBET

- Romantik misiniz?
- *Şiir yazmak bizatihi*
romantik bir eylemdir
- Çok mu yazdınız?
- *Eh - bir hayli - bir hayli çok*
- Şikâyetçi misiniz?
- *Vakıa - bazen -*
bir mevzu düşer aklıma
Lakin - o dakka
bu bahiste
daha evvel yazmış olduğum
gelir hatırıma -
- Daha mı başarılı?
- *Ne yazık ki daha iyi ve başarılı*
- Üretken olmanın
kefareti mi dersiniz?
- *Kefaret ya da lütuf*
yorumunuza kalmış
- Öyleyse
eksik olan 'mevzu' mu?
- *Sadece 'mevzu' değil mevzu*
'ruh hali' de elbet
- Kötümser misiniz peki?
- *Değilim - kaygılıyım -*
zira yazmadığım gün
insanlar içinde kendimi
değil mi ki fuzuli
değil mi ki lüzumsuz hissederim
- Peki teşekkür ederim
- *Ne demek!*

ZIT

Karşı çıkardı her şeye
Zıddını yapardı
Ne dense

İntihara kalkıştı günün birinde
Tuttu yedinci kattan
aşağıya attı kendini
- düşmedi yere -

Tam zıddı - yukarıya
göğe yükseldi
dahası ölümsüzleşti

ÇIKARIM
a) kaldırım taşları da ölümsüzlüğe götürebilir.
b) ölümsüzleşmek zaten şart değildir.

SU DUVARDAN YUKARI'dan
(2004)

TAŞ KOLYE

Boynuna
bir taş kolye geçirmiş
Taşır taşın ağırlığını
ben diyeyim şans gibi
siz deyin günah gibi

Bereket - dayanıklı derisi
Taş
İşleyememiş derisinden içeri

TAŞ KEMER

Bu kemerden
baktığında
Karşında taştan
kayadan bir dünya-
Ve insanlar

- İnsanlar
Yükselen ağaç gibi
kuru taşta

SONDAN SONRA

Sözcükler
Güle oynaya
Doluşunca dizeye
Kaygıya kapılırlar
Kalırlar mı acaba?
Hayat bulurlar mı dizelerle yeni baştan?

Sözcüklerle kader ortağı biz
Durup düşünürüz
Kalır mıyız onlarla?
Kalmaz mıyız yoksa?
Kısa ya da uzun
Sonundan sonra
Varoluşumuzun

YANSI

O ve sen
Aynanın önündesiniz

İki çehre yansır orada
- Özel bir işaret koy
kendi tarafına
ki şaşırmayasın

İYİ BİR YIL

İyi bir yıl diledim sana
İyi bir yıl diledin bana
- Toprak duydu
ve bir çam ağacı yükseldi

Ve bizle beraber birçoğu
İyi bir yıl dilediler
birbirlerine
- Gökkubbe duydu
yüzlerce yıldız döküldü

Yıldızlar gelip
Çam ağacının dallarına üşüştü
İyi bir yıl iyi bir yıl dediler
bize- birbirlerine

Yıl duydu
- bunca iyi dilekten sonra
iyi olmamak
ne mümkündü -
- İyi bir yıl diledi bize
- Tereddütle karşılasak da - yine
İyi bir yıl diledik biz de

MAKARALAR

Madem her şey aynı anlamı taşırdı
Madem anlamsızdı her şey
Yalnızca bazıları
gizlice sorarlardı birbirlerine
niye buradalar o halde

Hepsi de hemfikirdi birbiriyle
ortada yoktu bir sorun madem

Hazırdı herkes
kendi göbeğini kendi kesmeye
yeniden doğmayı deneyen yoktu fakat

Makaralar boşanırdı sadece
kendini kuşatan ipliklerden

GÜNBATIMI

Biz dört çocuk
Harvart, Yetvart, Kapo ve ben
Akşamüstü oldu mu
Terminüs'e çıkardık günbatımını seyre

Ve orada - kızıl tayfları altında günbatımının
- ufukta kaybolana dek güneş -
Çetelesini tutardık
o günkü oyunların
Kim yendi - kim yenildi?

Sonra - dalardık düşüncelere
İlerde
Kim yenecek - kim yenilecek?
Bize göre - galip gelecektik hepimiz de
Savaş kazanmış generaller gibi üstelik
Kutlardık birbirimizi o özgüvenle

Seneler sonra şimdi
Harvart yok - Yetvart yok - Kapo desen?
- Kapo da yok!
Tek ben kaldım bir başına
Baş başa günbatımımla

BOĞA GÜREŞİ

Arenanın kumu
emecek kanını
ve gururlu - kendinden emin -
içeri girdiğin o yerden
şimdi sürüyerek
cesedini çıkaracaklar senin

Boğa
şair boğa
- boğası arenanın -
Seni yere çalmak için - sanat adına
beklerler orada
hançerle mızrakla -
ferah tut yüreğini - koru yüceliğini -
ve Mayıs'ın on'u - değil mi ki boğa doğumlusun! -
dikil korkusuzca
yığını üstünde şiirlerinin
Gelin hazırım - de -
Gelin
haklayın beni
gücünüz yeterse

YAŞAMA BİÇİMİ

Ne yatmak - ne oturmak
hep beklemek ayakta
uzaklardan yakınlardan
bakarsın şimdi çıkagelir biri
güzel bir haber getirebilir

Her konuğu nezaketle
ayakta karşılamalı
onu en yeni koltuğa oturtmalı
karşısında ayakta sabırla beklemeli

Onu yolcu ederken
saygıda kusur etmemeli
ne iyi etti de geliverdi
getirdiği haber
iyi de olsa kötü de
yahut haber getirmese de

Bundan sonra oturulabilir
yatılabilir hatta
Gönül rahatlığıyla ya da tedirgin
gelen - gelmeyen habere bakarak

YAPMAK

Yapmak mı yapmamak mı?
- yapmak için
zaten hazır
bütün veriler

Yapmak - ve sonra
yapmış olmanın
hazzını yaşamak

Yapmak - şeylerin ve bizlerin konumunu
düpedüz dönüştürmek

Yapmak mı yapmamak mı?
yapmak - bütün çabaları
kendi uyuşukluğundan
çekip çıkartmak

Yapmak - tembel varoluşun
o başına buyruk
iç ve dış akışına
karışmak

Yapmak mı yapmamak mı?
yaşamak mı yaşamamak mı yoksa?
yapmış olmanın o güzelim hazzını

YAPMAMAK

Yapmak mı yapmamak mı?
- yapmamak için
zaten hazır
bütün bahaneler

Yapmamak - ve sonra
yapmamış olmanın
hazzını yaşamak

Yapmamak - şeylerin dingin konumuna
düpedüz ihanet etmemek

Yapmak mı yapmamak mı?
yapmamak - hiçbir çabayı
kendi gevşek uyuşukluğundan
kopartmamak

Yapmamak - barışık varoluşun
o uyumlu
iç ve dış akışına
karışmamak

Yapmak mı yapmamak mı?
yaşamak mı yaşamamak mı yoksa?
yapmamış olmanın o güzelim hazzını

ŞAİRLİK DEDİĞİN

I

Yazmaya koyulduğumda
önce "ışık" sözcüğü düşer aklıma
sonra "kedi" -
düşünürüm
- nasıl bir ilişki var ikisi arasında? -
ve yazarım
- kedi ışığı yedi -
- oda kaldı karanlıkta -

Umuru değil kedinin
o görebilir karanlıkta
Fakat keyfi kaçmıştır sahibinin
Gider
bulur ekmek bıçağını
el yordamıyla
deşer karnını kedinin
ve aydınlanır oda

Ant içer kedi
ışık yememeye bir daha
İş işten geçmiştir ama -

- İşte böyle yazarım
Okurum son bir kez daha
ve çöp kutusuna atarım

II

Şöyle yazarım ya da
- kediyi yedi ışık -
- kalmadı odanın içinde kedi -
ve kederlere boğulur kedinin sahibi
yolar saçını başını
öfkesi burnunda
gider bütün lambaları söndürür
ve koyu karanlığın içinde
bir ses çalınır kulağına
- mırnav - ben buradayım

Kedinin yanına koşar adam
onu okşar - okşar - bağrına basar -
Düşünür ki kedi
ne kadar mutlular
sahibi ve kendisi
ve hem güvencede geleceği
hem artık
rahatça kuyruğunu dikebilir -

- İşte böyle de yazarım
ve çöp kutusuna atarım

* * *

YENİ yetme / likçi

BİR NESİL
elbet gelir
ve TAPTAZE bir nefes getirir bize
bir nefes ki
ESKİSİ KADAR güzel / enfes

BAŞKA TÜRLÜ fakat
KENDİ içinde / kendisiyle
olgun
DÜNYALARI kuşatmış / cezbetmiş
nihayetinde
eskir o nesil de
ve biz
umut / merak İÇİNDE
bekleriz DAHA ZİYADE sini
DAHA YENİ

ÖZÜR

Ne çıkış yolu gösterebildim
Ne bakir değerler getirebildim - benzersiz
Ayırıcı kılan yarının şiirini

Ne yazdıysam vardı bugünün içinde
Çıkmadım sınır çizgisinden dışarı
Bulmadım temelini geleceğin yapısının

Başarısız yazar bozuntusu ben
Öyle ki - özür dilerim şimdi
yarının şairinden

SAMATYA İSTASYONU

Tren durdu
Pencereden baktım ki oradalar -
- Evvela büyükbabam Hacı Levon
ve büyükannem Fortüne
gelin gelmiş Yenikapı'dan -
Hacı Levon'un kız kardeşi Beatris
Şerefime mandolin çalmakta
- Annem Ankine büyükannemin eteğine yapışmış
- kırmızı kurdela saçlarında -
Teyzem Arsine'yse büyükannemin kucağında
- sonra - evin sarı kedisi Jondor
beni karşılamak için toplanmışlar
bir de rahip - "Der Keri" derler adına -
ve bir ufaklık - Mike -
tüyüp gelmiş zil atölyesinden -

- Henüz erken - derim – henüz erken
bekleyin biraz daha -

Yolcu indirir tren - yolcu alır
ve yola koyulur ağır ağır
El sallarım hepsine - el sallar onlar da bana -
Haç çıkarır Der Keri
Son bir kez miyavlar kedi
Giderek arttırır hızını tren

Bilmem neden gözlerim böyle yaşlı

SÜRELİ YAYINLARDAKİ İLK ÜRÜNLERİNDEN

(ARAS'IN YAYIMLADIĞI ERMENİCE KÜLLİYATININ II. CİLDİNE EK)

ÖZGÜRLÜK ÇANI

Küllerinin üstünde yayılsın isteriz defne ormanları - Onların kanla sulanmış gür yapraklarının gölgeliğine serilip uzanalım isteriz.

Fakat ihtişamlı ormanın dalları ve gövdeleri arasından sert rüzgârlar sokulur ve biz biraz daha büzülür, biraz daha yalnızlaşırız kendi içimizde, üşümeyelim diye.

Daha bir güçlü çınlatırız özgürlük çanını, işitmeyelim diye kıtlık ve kansızlığın pençesindekilerin feryatlarını.

Özgürlük çanının kayışına doğru koşarken, ötede, dünyaya yaşamak için gelmiş ve fakat besinsiz, sıska, bir deri bir kemik kalmış bir nesil duruverir. Ve biz bugün, çanın kayışına yapışmış, şaşkın, dört bir yana bakınır dururuz, onların feryatları önünde. Işıklar altındaki bir defne ormanının zarafetini seyredercesine, avutmaya bakarız biz kendimizi.

Işığın zaferi için çırpındık. Meydan vermeyelim, hakikatin gizli köşelerini işaret eden o ışığın engellenmesine.

Ondan kaçınmayacağız, çünkü daha şenlenmiş günler yaratabileceğimize inanıyoruz var gücümüzle ve inancımızın öncülüğünde, çınlayacak orada özgürlük çanı bütün kalplerde.

Nor Or (Yeni Gün), sayı: 52, 13 Temmuz 1946.

EVVELBAHAR

İnsanlardan iyi şu ağaçlar, tiril tiril giysiler giyinirler baharla beraber.

Fakat onların zarafetlerinde rahatlatıcı bir şey var, bütün bunları bize güzel görünmek için yaptıklarını düşünecek olursanız eğer.

Selam olsun ağaçlara, onların ilk filizlerine bakar ve kendilerini bahtiyar hisseder insanlar.

Carakayt (Işın), I. yıl, sayı: 1, 21.05.1947

BİR YUMURTA ÖYKÜSÜ

Pişmiş yumurta topaç gibi döner
Tavuk bakar bakar imrenir
Kendi yumurtası çiğ - katiyen dönmez

Ne olacak işte - tavuk aklı
Isınsın pişsin diye kuluçkaya oturur
Bir bakmışsın yamru yumru bir civciv çıkmış yumurtadan

Tavuk pişman - civciv pişman
Tavukçunun canına minnet!

Carakayt (Işın), I. yıl, sayı: 3, 04.06.1947

KABAK TADI'ndan
(2009)

KABAK TADI

– Ne hoş bir kız dedim - ne tatlı!
– Evet dedi - çok seviyorum

– Ne hoş bir kız dedim - ne tatlı!
– Evet dedi - çok seviyorum

– Ne hoş bir kız dedim - ne tatlı!
– Evet dedi - çok seviyorum

– İyi ama dedim - kabak tadı verir çoğu
– Versin yahu dedi - kabağı çok seviyorum

ORADA OLMAYACAK DENİZ

Bu gece
Sahilde oturacağız
saatlerce
Seyredeceğiz
görünmezi

Gündüz
Sen orada - ben burada
ayrı ayrı
Bekleyeceğiz
beklenmezi

Gece
Yine sahile ineceğiz
Artık orada olmayacak deniz

ESKİ KOMŞULAR

Artık burada yaşamıyorlar
- Mahallede de pek sevilmezlerdi -
Bilmiyoruz nereye savuştular

Şaşılacak şey! - özledik kendilerini
Keşke yine burada olsalardı
Ve biz yine sevmeseydik onları

VEDALAR GECESİ

Bu yolu kim açmış kim açmamış bilmemek
Bizden biri bu gece kendi açmış gizlice

Hayatımızdan kim gitmiş kim gitmemiş bilmemek
Sanırım samimiyet kendi gitmiş bu gece

Bizimle kim ağlamış kim ağlamamış bilmemek
Ayrılık - amansız - kendi ağlamış bu gece

Rengârenk geçmişimizin kala kala gölgesi kalmış sadece

TEKDÜZE

Durmuş
kalabalık yerde
sorar
gelene geçene
- Bugün saat kaç? -

Yanıt verenlere -
- Dün de saat buydu - der
ve kanaat getirir ki
değişmemiş
dünyada bir şey
Dahası
hayat ne kadar dakik
saat gibi

MADEN SUYU

Davet vardı -
Apostol'un meyhanesinin yolunu tuttuk

Kırmızı şarap içeceği için sevindi Sukias
Fakat biri çıktı
        Apostol'un maden suyu meşhurdur deyiverdi
        - Maden suyu içtik hepimiz de
        şarap şişelerinin şerefine

Dışarı çıktığımızda
        İsmail oradaydı
        simit satıyordu
        köşede -
Birer simit yemeyi önerdim
Hazmettirir - dedim
maden suyunu hazmederiz

Gece uzanmıştı az ötede
        boşalmış bir şarap şişesi gibi
        ağzı açık

BİR RESSAMIN ÖLÜMÜNE DAİR

Hep bizimle olan
Kristin Saleri'ye

Dünya dünya - ışıklar dünyası
Hatırlar mısın sönmeye yakın
sessizce tüterdi alev?
almadı ışığını - götürmedi kendisiyle beraber
- Işıklar dünyası
sen biraz daha aydınlan diye
- ve aydınlanalım seninle biz de -

Dünya dünya - renkler dünyası
Hatırlar mısın renkleri ve renklerin
Tutuşan tonlarını?
sonsuzluğuna al onları
- Renkler dünyası
sen biraz daha renklen diye
- ve renklenelim seninle biz de -

Işıklı dünya - renkli dünya
Hatırlar mısın her sondan sonra
tazelenen
yeni bir başlangıcı vardır hayranlığın?
- Esriyebilirsin
ışığın ve rengin büyülü dünyası -
sen biraz daha zenginleşmişsin
- ve zenginleşmişiz seninle biz de -

04.11.2006

GÖLGE

Alıcıysanız eğer
size gölgesini satayım Sukias'ın

Gündüz vakti kısadır gölge
daha hesaplı
- öneririm elinizi çabuk tutmanızı

Şunun şurası
günbatımı
günbatımında dahası
sürdürür uzamayı gölgeler
uzadıkça da
kıymete biner

Kararsız kalmayın alıcıysanız eğer
Yakındır güneşin batması

ÇILGIN GÜNLERE DAİR

Hermine Navasartyan'a

Geçer bu çılgın günler
Sevgili Hermine -
Her taş kendi yerini bulur
Yolunca yordamınca
Kusursuz bir mozaik çıkar ortaya

Fakat sevgili Hermine
Laf aramızda
Bu çılgın günler - der ki
Çılgın olmalı insan az buçuk
Gizli bir köşesi bulunmalı çılgınlığa
Başına buyruk
- yolu kendi yordamı kendi -
Bir köşe ki gizli herkesten-

Anahtarı kaybolmasın yeter ki

KAÇIŞ

İki benzer köpek - yan yana
köpekler deriz

İki benzer ev - yan yana
evler deriz

Sen sana benzer bir senle yan yana
pas deriz

AYNALAR

Aynada
yaşlı bir adam
    bana bakıyor durmadan

Çağırırım Akabi'yi
- bak - derim - kimi görüyorsun? -
Bakar bakar - gülmeye başlar
- Tanımıyor musun? - der - benim elbet

Az sonra gizliden gizliye
bakarım aynalara bir bir -
Kodunsa bul Akabi'yi -
Hep aynı yaşlı adam karşıma çıkan

- Utanırım Akabi'ye söylemeye -

HEP AYNALAR

Aynaya bakacağın zaman
Beni çağır mutlaka
- dedi Akabi -
Ayna çatladığında
parçalarını toplayayım öyle ki

Ne iyi kalpli bir kız şu Akabi
Hep de güzel sözler bulur
şımartmak için beni

KIRILMIŞ

Bir zamanlar - yazdığı vakit
Damlayıverirdi Akabi
- müşkülpesentin teki -
Bir beğenmeye görsündü fakat - yarabbi
Giderler karşıya - bir ağaç var -
Ağacın altında
Havadar
sevişirlerdi

Hoş
Şimdilerde
kapı pencere
dayalı ardına kadar
Ne gelen var - ne giden
Sevişmek unutulmuş çoktan
Karşıki ağaçsa kurumuş
yığılmış yere
Kendi derseniz - kırılmış -
okur sadece

UFUK MESELESİ

Şu tarlada tapanda
Şu sahilde yaşayanlar var ya
Onların uzak
Çok uzak ufku var

Bir odanın
Dört duvarı arasında
Geçiyor günlerim
Ufkum yok benim

Akabi bu
- Yerle bir edeyim duvarlarını - deyip duruyor
Garibim bilmiyor - ben kışımı yaşarım şimdi
Olmasa duvarlarım - buz keser elim ayağım

İSTİSNA

Her kız
güzel görünürdü
o yaşta
Akabi'den başka

Her kız
çirkin görünür
bu yaşta
Akabi'den başka

AYDÖNÜMÜ

Ne hilal
ne de ben
- ikimiz de
telaş etmeyiz
dolunaya dönmek için -

Akabi tecrübeyle bilmekte
Yine de kaygılanacağı tutar her ay
Acep giderek ayla beraber
ben de mi küçüleceğim? - ben de mi
yarım ay hilale döneceğim?
Nihayet kendi gök kubbesinden
yitip gidecek miyim?

- Kaygılanır durur -
kedi olur yatar ayaklarıma

Okşarım kendisini - teselli ederim
Bulutların ardında
yeni bir hilal doğuncaya kadar

TARTIŞILMAZ

Çok yüz vermeye gelmez
Akabi'ye
- ve bütün Akabi'lere -
Onların dili uzun olur
ve tartışılmaz fikirleri

Akabi çıkışır
- Şair mi sanıyorsun kendini?
Bizim şairlerimiz
erken ölür
halbuki
Genç ölmeyi bile beceremedin! -

Gerçi
Hakkı var Akabi'nin
- ve bütün Akabi'lerin-
Yine de
Onlara çok yüz vermeye gelmez

10.05.2006

İNTİKAM

Anlatayım - derim - dinleyen olmaz -
Bön bön bakarlar yaptığım şakalara
Fikir yürütecek olurum - fırsat vermezler konuşmama

Eh - alacağınız olsun sizin
Gelir şimdi Akabi

İki avucuyla birden kucaklar iki elimi
Hadi anlat - der - anlatmaya başlarım
Gülmekten kırılır şakalarıma
Sakinleşince - bir öğüt ister benden

Eh - alacağınız olsun sizin
Akabi neredeyse gelir elbet

TİRELEME

Satır sona erdiğinde
Anlaşıldı ki sığmayacak
sözcük -
ikiye ayırdılar ortadan
ve zavallı sözcüğün yarısı
üst satırda kaldı
öteki yarısı altta -
Şimdi
tam oraya geldiğinizde
hızlıca - bir çırpıda okuyun
ki sezmesin sözcük
sonsuza dek bölündüğünü
- ayrı düştüğünü
kendi yarısından -
ağlamasın kara bahtına

ŞİİR AŞKI

- Pek severim dedi şiiri
Hürmetle oturdu karşıma
- İşte gönüllü bir kurban diye geçirdim aklımdan
Hararetle başladım okumaya şiiri

Az sonra fark ettim ki beni dinlemiyor
- besbelli uyukluyor -
Ayıldı birden
Azizim dedi
Pek beğendim
Devam et lütfen!

ÇIKARIM
a) Eğer uykusuzsa o - okuma!
b) Yok sen uykusuzsan - o okusun -
sen uyu!
c) İyisi mi ikiniz de uyuyun
- biz de bakalım işimize!

AŞK YAMA TUTMAZ

Aşk yama tutmaz -
belli değildi kime söylediği
gözleri bakıyor mu bakmıyor mu belli değildi

Aşk yama tutmaz -
Şarap kadehine döktü içini -

Aşk yama tutmaz -
Tere alkole kesmişti her yan
sirke tadındaydı şarap diye içtiği

- Kara yazgısına karşı savaştığında herkes
O saatte bir yabancı girdi kapıdan
- Terziyim - dedi ve sustu

Yama yapar mısın? diye sordu biri
Aşk yama tutar mı? diye sordu bir başkası

Kadın kadehine baktı - boştu -
Ayağa kalktı - baktı içerdekilere
sanki bir söyleyeceği vardı da – söylemek istemedi -
döndü sırtını
ve sözlerini dışarıdaki sise gömdü

- Aşk yama tutmaz -

YILDIZLARIN ALTINDA

Yaz gecesiyle
Bir bir aşağı düşer yıldızlar

Görüverir yarasa - irkilir - tırsar
Gider haber verir mahallenin papazına

Yıldızların düşüşünü gördüğü gibi
Topuklar papaz - palas pandıras

Lakin mahallenin hakikatli kedisi var
Gözünü budaktan sakınmaz

En gür sesiyle bir fış etmesin
Yıldızlar korkudan kaçacak delik arar

Gerisin geri göğün yolunu tutar yıldızlar
Kedi başı dinç - uykuya dalar

Karanlık köşesine çekilir yarasa
Gelip karısının yanına uzanır papaz

Ve sürdürür düşlemeyi dünya
Yıldızların altında

SÖZÜN ÇOĞU

Susturabilene aşkolsun - konuştu da konuştu
Yetmedi
Bir de tuttu duvara astı söylediklerini

Haddinden fazla konuşmuştu
Ağırlığı çekemedi duvar
Çöktü!

KODAMAN

Ellerin açıp yakardı kodaman
- Ver ki yürüyelim karda
Belli etmeyelim izimizi velakin
Amin - dedi ahali - bir avaz - amin

Ellerin açıp yakardı kodaman
- Ver ki uyalım şeytana her daim
Bir kere olmuşuz aleti - tek ele vermesin bizi
Amin - dedi ahali - üç kere amin

Ellerin açıp yakardı kodaman
- Ver ki çalacak olursak minareyi
Hazır tutalım ki kılıfın - uyduralım kitabına
Amin - dedi ahali - amenna - aşkı muhabbetinle senin

Ellerin açıp yakardı kodaman
Olur a - insafımız tuttu diyelim - ver ki
Sevabına - iyilik yapıp denize atalım
Lakin - balık misali yüzme öğrenelim ilkin
Ahali - amin - dedi - el hak amin-

Ve buyurdu kodaman -
Salıyorum sizi haydin - kalkın selametle gidin
Yeni tuzaklar kurun aman
Yeni dolaplar çevirin -

Ve hazret - pirüpak-
bir güzel yıkadı ellerin

GÖLGE

Bir ağaç yükselir - yeşil
bir şiir gibi
ve yayar öz gölgesini

Çöker gölgeye
yiğit
bir delikanlı -
yarınından kaygılı

Bir serçe göğsüne konar fakat
- bir serçe ki aşk ehli -
İşte o an gölgeye vurulur oğlan
Oracıkta toplar gölgeyi
güzelce katlar
Kor cebine -
Ve yollara düşer
yüreği ışık içinde

Ötede
karşılıklı gülümser birbirine
ağaç ve serçe

ŞAİR

Deli dolu şeyler yazmıştı bir hayli
Bugün şöyle aklı başında bir şey
yazayım - dedi

Gel gör ki - yarı yolda
bıraktı kalemini
Başladı seğirtmeye
serçelerin ardından

CÜRET

Yürüdüğünde
Cüret seni izler
Dikkatli ol
önüne geçmeye yeltenmesin

Özsuyunu
emeceğin ağaçlara
senden önce yerleşmesin
Kanar ellerin

Dönüşte
evin yolunu tuttuğunda
Öyle bir yap ki
senden önce dalmasın içeri
- Sokakta kalırsın

ELLER

1
Bin nazla gelir kedim sürünür ellerime
Okşarım onu dalıp düşüncelere ve bakarım ellerime

Görmemişim nicedir ne yapar ellerim
Duymamışım nicedir ne söyler şarkılarım

Ben şarkılarımı bu ellerle söylerdim
Aşkın şarkısını söylerdim ürkek sevdalılar için
Ve böyle mahzun - murada ermemiş bütün aşklar için
Ve sevsin sevmesin hepsine dize dize
Biraz hayal biraz şevk verirdim

Ben ellerimle söylerdim
Kaldırımlarda gezinen ıstırabın büyüklüğünü söylerdim
Kaldırımların ve çaresiz küçük insanın büyüklüğünü
- Rüyasını anlatırdım onun - gözünüze işlesin diye ışığı -
Şarkılarımı bu ellerle - ellerimle - söylerdim

Oysa şarkılarım ne söyler duymamışsınız nicedir
Oysa nicedir görmemişsiniz ne yapar ellerim

Fakat muhtemelen hatırınıza gelir - neden
Bu eller - ellerim - kadim dostunuzdu sizin

2
Okşanmaktan bezmiş
Geçer karşıma oturur kedim - gözlerinde kıvılcım -
- Biz değil mi ki ahbabıyız birbirimizin -
Methiyeler düzer atası aslanın yiğitliğine dair
Yakarı gibi - gururla
Yüzüncü kez bir daha canlanır belleğinde hatırası
Yaz sabahıyla - nasıl da serçeler avlamıştı çayırda

O serçeler ki umarsızca çırpınır
Kalpleri yerinden sökülecek gibi - tir tir
Çekip aldım onları kedinin pençesinden - salıverdim
Doğruca göğe - doğruca kendi mavi özgürlüklerine -
Bu ellerimle özgür
Bu ellerimle esir
Ben serçeleri son özgürlüklerine teslim ettim

Biraz da bütün o paniğe kapılanlar için
hani ezberledikleri
şu uzun ezgileri var ya özgürlüğün
İşte onları bu eller döker yazıya
Ve binlerce başka başka eller
Bu eller ki esir
Bu eller ki özgür

VİOLET

Violet Aylin'le aynı yaşta
Birbirlerine benzerler mi acaba - kim bilir? -
Aylin sorumluluk sahibi bir kız
Erkenden işe gider her sabah
Tam saatinde görevinin başında olur
ve bilmez ki yol boyu
kaldırımlarda
mümkündür adamların şehvetini beklemek
bilmez çünkü günün o erken saatinde
henüz uyanmış olmaz şehvet

Aylin aynı zamanda hanım hanımcık bir kız
(Aylin için en zoru
salatanın soğanını doğramak)
Fakat söz vermesin bir defa
boş yere bekletmez Vartan Mıgırdiçyan'ı
(soğanı doğradığında yaşarır gözleri)
kahve köşelerinde randevulaşmaktan
kaçınır zaten
Bilse Vartan Mıgırdiçyan'ın
sigaranın birini söndürüp birini yaktığını
bilse akciğerlerini ve damarlarını nikotine boğduğunu
bütün içtenliğiyle söyler
Violet'in gelmeyeceğin

Violet yeni arayışlar içinde şimdi
bir aşağı bir yukarı arşınlar sokakları
bütünüyle özgür
kedileri okşamak şartsa eğer
mazbut bir hanımefendi olmak için
"pisi pisi" diye çağırır manavın kedisini
(Gelgelelim Aylin'in kedi sevmeye zamanı yok
o haftanın beş günü çalışır
geceleri eve gelir ve soğan doğrar salata için -
Cumartesileri de piyano dersine gider

Şopen'in iki numaralı mazurkasını
hatasız çalar fos-not yapmadan)
Violet'in düş gücü bir karış daha üstte
Orada Vartan Mıgırdiçyan'ın mevcudiyeti yok
şimdi altıncı sigarasını tüttüren
(Aylin gizlice saatine bakar)
Artık şiir yazmamaya karar verir Violet
Aylin'le hiçbir vakit karşılaşmayacak
Aylin de Violet'le
Aylin hiç bilmeyecek Violet'in omuzlarında
beyaz kanatlar yükseldiğini
ve kendine şevk verilmesini beklediğini
bulutların üstünde uçmak için
o apaçık sokaklarda dolanır şimdi
sere serpe
aylakça
ve yağmurun
bir şiir yazmasını bekler kaldırımlarda

Aylin
Ermenice bilir
Fransızca bilir
Fakat yağmurca bilmez
anlamaz ne yazdığını yağmurun kaldırımlara
Violet suyun kızı sanır kendini
ve her şeye her şeye layıkı veçhiyle
kanat çırpmak ve bulutlara doğru süzülmek ister
Gel gör ki sıkıca yapışmış annesi bileğine
Bırakmaz
ve biz biliriz ki annelerdir her zaman
çocuklarını mutlu kılan
ya da onların mutsuzluklarını hazırlayan
yağmur yağsa da yağmasa da
Kaldırımlar tenha olsa da insan kaynasa da
Aylin kaldırımdan yürüse de yürümese de
ve Vartan Mıgırdiçyan hâlâ beklese de beklemese de

SANTORİNİ EŞECİĞİ

1
Bir turist kafilesi indiğinde vapurdan
Santorini eşeciği de
- öteki eşekler gibi -
Yeni iş çıktı bize - diye geçirdi aklından

Boşuna değildi elbet - sabah sabah
Yaşlı seyis Aleko'nun
Ahırın bütün eşeklerini
Özenle tımar etmesi
Yelelerine alacalı boncuklar dizmesi -
Kimine kıytırık şeritler uydurup
Kurdeleler yakıştırması

Şimdi her şey hazırdı
- ada yokuş bayır -
Kıyamazsın tepeden bakmaya
Deniz ve gök - tekmil - cennetten farksız

2
Etekleri zil çala çala
Tırmanıyordu eşecik
Kıvrımlı yollardan -
Kokusunu duyuyordu ve ikide bir
dokunuşunu - çıplak bir çift bacağın
- hatırına dişi eşekleri düşüyordu ahırın -
Bal gibi eşek kokardı onlar
Keşke at koksalardı - diye geçirdi aklından
Ah bir kısrak olaydı şimdi
şöyle terütaze
- Ner'de?

Daha yeni yeni serpilmiş - eşek olmuştu eşecik
Gururlu - ağırbaşlı
Çıkıyordu yokuş yukarı
- hayat yukarı -

Yeri geldiğinde bazen
Sormuyor değildi kendi kendine
Niye eşek kalmıştı böyle
Eşek sahibi olmak varken

3
Sahi - neden hayatından hiç hoşnut değildi Aleko?
akıl erdiremiyordu
Gerçi eşeğin kendi filozof değildi
Değildi ama - kocadığında
dedi kendi kendine - insan kısmısı
böyle olur herhal
sızlanır her şeye
- dert yanar
Eşek olmak - hep tepe bayır tırmanmak
ve manzara karşısında kayıtsız kalmak -
- Yaşlılığı düşündü - ve benzer şeyleri
Hayatın bittiği yerde - dedi
elbet yeni bir hayat başlar!
Çok hoşuna gitti bu fikir
Dur unutmayayım bari - Aleko'ya bahsedeyim - dedi
düşmesin umutsuzluğa fakir!
Demeye kalmadı Aleko sopasıyla sırtına dürtünce bir
Can havliyle hemen gayrete geldi eşecik – açtı pergelleri

Eşeklik işte - dedi- ne olacak
Behey - sana mı kalmış
Felsefe yapmak!

4
Eh çirkin sayılmazdı
Kara gözleri vardı - güzel - ışıl ışıl
ve kadife kulakları
biçimli - muntazam
ne çok uzun ne kısa
- Vücudu ne kadar mümkünse kıvrak o kadar
Güneşte parıl parıl parlardı derisi
Ne de olsa gencecikti - yorulmak bilmezdi

Çevresinde niye hiç kısrak yoktu fakat!

Bu gidişle acep
bir katır babası olabilecek miydi?

Ve yeniden inerken gece
Daldığında uykuya
Rüyasında katırlar
baba baba diyerek
dört dönerdi çevresini

5
Günler tekdüze geçecekken böyle
Resmen ada rahibinin eşeği buldu kendini
günün birinde

Gerçi Peder Diokines yaşını başını almış
babacan - hayat dolu bir adamdı
Kanı kaynamıştı eşeğe ilk günden
Doğrusu ya eşek de - terbiyeli ve uysal
nereye gitmek isterse onu oraya götürüyordu

Yolda hürmetle bir yana çekilirdi Adalılar
geçsin diye onlar
ıstavroz çıkarırdı kimi
ve Peder Diokines
eşeğin sırtında
hayır dualar dağıtarak ilerlerdi

Ve kalabalığı yara yara
Yürürdü eşek
gayet resmi - tören havasında tam
iki yana sallaya sallaya başını -
Baktı diye kendilerine pederin eşeği
çoğunun gururu okşanırdı

6
İşte o günlerde seyis Aleko
ruhunu teslim etti

Eşek Peder Diokines'i
ta şapele kadar götürdü
Efkârlanmıştı eşek - o iri gözlerinden
iri yaşlar döküldü

Cenaze şarkıları
Yankılandığında içerden
Onlara eşlik etmeye yeltendi eşek birden
Başladı terennüme
- Öteki beriki anında susturdular onu tören bitmeden
- Hiç akıl erdiremedi -

Son bir hürmet göstermekti oysa
Gönül borcunu ödemekti Aleko'ya
bütün niyeti

7
Aleko'yu oğlu Yorgo izledi
Gençti - yerinde gücü kuvveti
Dahası onu da sevmeye hazırdı eşek
ne de olsa - Aleko'nun emaneti

Eşek de kocamıştı bir yerde
Nihayetinde inzivaya ayırdılar onu bundan böyle

Tembel tembel pinekliyordu ahırın bir köşeciğinde
İyi hoş da - pek iyi gözle bakmıyordu Yorgo ona
Allah'ın günü tayınını ver - yedir - yıka
Artık fazladan bir yüktü ahırda

Eski muhteşem günlerini hatırlıyordu eşek
Hatırlıyordu – hey gidi
Peder Diokines'le gezintilerini
Elin turistinin kokusunu
bir de çıplak bacakların dokunuşunu

Hani ner'de? - şimdi burada olsalardı katırlar dizi dizi
Kuşatsalardı çevresini

Fakat - gün yoktu ki inmesin gece
Ve yan gözle bakmasın Yorgo kendisine

8
Sanki şenlik vardı o gece
Ve Adalıların nerdeyse tamamı
Sokağa dökülmüşlerdi
- yerlisi yabancısı - şarkı söyleyip
keyif içinde dans ediyorlardı

Eşek de başladı onlara eşlik etmeye
Eski tanışlar sardı çevresini
Okşadılar onu
Konuşup şakalaştılar
Hayvancağıza reçine şarabı içirdiler bir de -

Dumanlanmıştı kafası – ve dolambaçlı yollardan
düşmeden yürümeye çabalarken tam
Yorgo fark etmesin mi onu!
- işte - dedi - bunu eşek cennetine göndermenin tam yolu -
Hafif tertip itelediği gibi
eşek bayır aşağı savruldu
son bir kez daha baktı şöyle bir ahıra doğru
baktı neşeli kalabalığa
baktı Yorgo'ya
Son sözü boğazına düğümlendi
Yorgimu - Yorgakimu - dedi sessizce
Yati? - Niye?

BEYAZ KUŞ

1
Günaydın herkese
Yeni bir sayfa açacağız bugün
hep birlikte
Mahal yok hayrete
- Her şey
en ince ayrıntısına kadar
tahkik edilmiştir
İtaat edeceğiz
- iman ve itaat edeceğiz -

- fakat hesapta olmayan
bir beyaz kuş
avuçlarımızın arasından
tutup firar edecek -

2
Selam herkese
cezalandırılmasına hükmedildi oybirliğiyle
Her kim yasaya karşı gelir de
Beyaz bir kuş saklarsa

Öyle ki
bir beyaz kuş
saklamış olan - saklayan - saklayacak olan
kim varsa -
alayı tıkıldı zindana
O zaman
beyaz kuşlar
topluca
zindana yakın yeşil koruya sığındılar
Daha ilk günden "Beyaz Kuşlar Korusu" diye anılır oldu orası
ve öylece de geçti tarihe

3
Koruda beyaz şarkılar
söylüyordu kuşlar
Günün birinde fark ettiler ki
duvarları dövüp duruyordu şarkılar
geçemiyorlardı duvarlardan içeri
Gömüldüler suskunluğa
Kederler içinde - kimsiz kimsesiz

Gel gör ki sürdürüyordu o ses hâlâ günaydın dilemeyi
Sürdürüyordu yeni açılan sayfaya övgüler düzmeyi

4
Bir tünek arıyordu beyaz kuş
ah ilk evvel şu çağ bir değişeydi
şu davetsiz mendebur ses bir kesileydi

Ve bütün beyaz kuşlar şarkı söyleseydi bir ağızdan
kanat çırpsalardı her zamanki gibi
sahipleriyle beraber – ya da onlardan önce -
Mutluluğu doyasıya çekselerdi ciğerlerine havadan sudan

5
Öte yandan - yeni düzenlemeyle -
Kendi yağmurunu
yanında getirmek zorundaydı her şahıs
Fakat yağmurunu getirmeyenlerin
kati surette men edilecekti ellerini yıkamaları
ve kesilecekti kirli serçeparmakları onların
çöplüğüne atılacaktı malum zindanın

6
Birileri hatırlatmalıydı kuşlara
zira
birinden ya da öbüründen
yeni kurbanlara ihtiyaç duyar
her yeni sayfa

Kuşlar farkındalardı vaziyetin
kaygı içinde
toplanıyorlardı Koru'da
Gözü pektiler - saklıyorlardı
gagalarında
içtikleri inanç suyundan
ve o suyla kutsuyorlardı her gece
zindanın çatısını

İşte bu yüzden
geceye - gecenin karanlığına rağmen
istisnasız
bir ışık yükselmekteydi zindandan

7
Günün birinde bozuldu ahengi şarkıların
Yeni çalgılar doluştu ortalığa
Beyaz Kuşlar Korusu'nun üstünü bile
şenlik ateşi bürümüştü
Yeni reklamlar dalgalanıyordu her yönde
Yeni flamalar yeni bayraklar salınıyordu
Ve
Zindanların kapıları açılıyordu ardına kadar

Beyaz Kuşlar sökün etti
tüneklerinden
Her kuş geldi sahibini aramaya
Her kuş geldi kavuştu sahibine
Ve eşlik ettiler yeni çalgılara
hep bir ağızdan

8
Neşeliydi herkes
coşkulu
Bir beyaz kuş fakat - tek başına -
boşuna aradı sahibini
kalabalıkta

Neden sonra beyaz kuş
kalabalığın içinde
tanıyıverdi
bir köşeye kıvrılmış sahibini
serçe parmağı kesik

Dururlar mı hiç
"Beyaz Kuşlar Korusu"nun üzerinde
Başladılar uçuşmaya el ele
Doğruca geleceğe

9
Günaydın herkese
Yeni bir sayfa açacağız bugün
hep birlikte -

İman ediyorduk ve iman ederiz

...

Gelin toplanalım
Beyaz Kuşlar Korusu'nda

Beyaz kuşlar her daim yaşayacak
Kaybolacağız biz
tarihin sayfalarında

Bir beyaz kuş gelecek mutlaka
bizi uğurlamaya

İLAÇ TADI

Şu son günlerimi - dedi -
Şöyle ağız tadıyla
Yaşayayım bari
- Ne mümkün!
Doktor yeni ilaç verdi
Acı ilaç tadıyla
Yaşıyor şimdi

OTLAR

Her gece
ürkek çığlıklar yükselir
yerdeki sararmış otlardan
Boynu bükük
Ağlar kaderine onlar
neden acep - neden
ağaç olmak
asma olmak varken
kıymetsiz ot doğmuşlar!

Kocamış bir karga - tecrübe sahibi -
şarkı söylemeyi önerir
otlarla beraber
otlar gibi

İkna ettiler güvercinleri. Kimse dediler, ateş açmaz
üzerlerine. İnandı Hrant. Gerçi ürkekçe,
inandı bir güvercin olduğuna.
Gel gör ki, ateş açtılar işte!
Öngörmüştü, birkaç yıl önce söylemişti bana:
- Ayakta olacak ölümüm, dimdik,
Değil yatarak yatakta...
Yatıversin ışıklar içinde şimdi.
Bize sorarsanız, o hep muzaffer kalacak
Lekesiz bir heykel gibi. *

* *Tıtumi Ham* (Kabak Tadı) kitap olarak Aras Yayıncılık tarafından 2009'da yayımlanmadan önce çevirdiğim, Hrant Dink anısına yazılmış olan bu şiir, şiire ilişkin notla birlikte Agos Kitap ekinde Hrant Dink ve Zahrad'a dair özel dosyada yayımlandı. Söz konusu notta bağlama ilişkin bölüm aşağıdadır:

> **Bitmemiş Bir Şiir ve Hrant ve Zahrad**
> Yukarıdaki satırlar, Hrant'ın aramızdan kopartılışının hemen ardından, Zahrad tarafından Hrant için yazılan "şiir"in Türkçe çevirisi... "Şiir" diyorsam, besbelli bitmemiş bir şiirden, tamamlanamamış bir

yazınsal metinden söz ediyorum. "Şiir", çatılamamışlığı ve düzyazı görünümüyle, şairine özgü dilsel ve yapısal özniteliklere muhtaç duruyor. [Sağlığında yayımlanmış kitaplarında] Başlıksız tek bir şiiri bulunmayan Zahrad'ın, şiirde tire dışında noktalama işaretlerini tercih etmediği de düşünülürse, söz konusu "şiir"in bir taslak metin olduğu, üzerinde bir daha çalışılamadığı apaçık ortada. Evet, tam anlamıyla, şairinin gerçek soluğunu içinde hissedemediğimiz bu "şiir", bir yandan da Zahrad'ın son şiiri olma özelliğini taşımakta.

Bilindiği gibi, Hrant'ın katlinden kısa bir süre sonra, 21 Şubat 2007'nin ilk saatlerinde, Zahrad da sonsuzluğa kanat açacaktı. 7 Şubat günü düşüp kalça kemiğini kırmasının ardından yatağa bağlı kalacak, düşmeden önce kaleme aldığı taslak şiire tekrar dönme fırsatı da bulamayacaktı.

Hrant'ın görkemli ve bir o kadar da vakur cenaze töreninden on gün kadar sonra, Zahrad ve eşi Anais, onları ailece ziyaretimizde, söz konusu şiirden de söz açmışlardı. Anais Hanım, günlerce gözyaşı dökmüş olmaktan bitkin bir haldeydi. Zahrad'sa Hrant'ın öldürülüşüne son derece tepkiliydi. Bir karabasanın tam ortasındaki insanlar gibi kızgın ve öfkeliydi... Onu hiç böyle görmemiştim. Giderken, "Yine gelin e mi!" demişti. Ben de "Merak etmeyin, geliriz" demiştim. Onu son görüşümüz olacağını nereden bilebilirdim?

Ne acıdır ki, Zahrad'ın, ziyaretimizden üç-dört gün sonra, düşüp kalça kemiğini kırdığını, yatağa düştüğünü, ölümünden iki gün önceki gece duyacak; ziyaretine gitmeyi düşünüp de gidemediğimiz günün ertesinde, sabah 5 sularında ölüm haberiyle sarsılacaktık. O günlerin, sudan çıkmış balık gibi gezindiğimiz gelgitli ruh hali içinde, ne Zahrad'ın düşüşünden haberimiz olacaktı, ne de onu ziyaret etme fırsatımız...

*

2005 yılı, yaz sonunda, Zahrad, bir süre önce Kınalıada'da, Hrant'la arasında geçen ve şiirde sözü edilen o konuşmadan söz açmıştı bana. Yazlık evlerinin düzayak sayılır balkonunda Hrant'la sıkça gerçekleşen karşılaşmalarının birinde, Zahrad her zamanki babacan tavrıyla, ona, onun adına endişe duyduğunu söylemiş; kendine mukayyet olmasını ve kendini ateşe atmamasını telkin etmiş. Hrant'sa çok tehdit aldığını, deyim yerindeyse kelle koltukta gittiğini, ölümünün yatakta değil ayakta olacağını söylemiş. O an bunları duyduğumda içim cız etmişti, ama gaflet içinde olduğumu, ben de geç anlayacaktım. "Biz yaşadığı cehennemi cennete çevirmeye talip insanlardandık" diyebilecek kadar gözü pek Hrant, demek, tâ o zamandan durumun yakıcılığının farkındaydı. "Ama ah o yürek... Ah o yürek..."

(...)

01.02.2009, Agos Kitap/Kirk

YAYIMLANMAMIŞ SAYFAM'dan
(2012)

ŞİMDİ ALTIN RENGİ

Altın rengi düş eker şimdi
Tutuşan bulutları günbatımının,
Ekim anı - düşler görmezden gelir
aldırmadan geçerler yanımızdan.

Tanırsın ışık selini oysa,
Bulutlardan tel tel aşağı akan,
Onun içinde - geçmiş gün - unuttun ve gitti
Eski aşkın.

Tel tel akar bulutlardan aşağı ışık.

17.02.1949

PARA. DÜNYA
VE DÜNYANIN SAKİNLERİNE DAİR

1
Parayı veren çalarmış düdüğü

Çalışmış didinmiş gün boyu Gigo
Kamıştan bir düdük yapmış
dolanır çalar
Bir daha çalar

Ne var ki farklıydı öteki düdüklerin sesi...

2
Başkadır paranın sesi

Cumartesi geceleri haftalığını aldığı gibi Nigoğos
Pantolonunun cebine atar bir bir
Paranın sesine kulak kesilir - keyiflenir

Do - birliklerin sesi - başkadır
Mi - elliliklerin sesi - başka
Sol - yirmibeşliklerin sesi - bir başka çıkar
Beş kuruşluğun sesi - si bemol - daha başka

Bir senfoni besteler Nigoğos her cumartesi gecesi

3
Para parayı çeker derler madem
Aşk da aşkı çekmeli

Aklına yatar Garabed'i - Sona'yı kendine çeker -

Ötede paralar dizilir yüz yüze
Beride Garabed'le Sona düş kurarlar yüz yüze

4
Parayı kara güne saklamalı demişler -
Gigo, Garabed, Nigoğos, Sona
ak günü bekler!

04.12.1950

KİM

Kim bu altın nalı - gecenin
Dingin sessizliğinde yitirmiş
Kim alıp da onu göğün orta yerinde
Kaderine terk etmiş

İyi de - o altın nalın
Işık gözyaşını kim görmemiş
Ki ufka doğru bir yol açar
Üzerinde denizin

Kim denememiş
o yolu yürümeyi

07.09.1963

Rehan Saleri Sarıbay'a ithafen

Bu sayfayı açtığında
Ruhun şenlikle dolsun - tatlı şiirler işit
Güzel günler yaşa hiç görülmemiş - sarhoş ol rüyalarla
Bu sayfayı açtığında

Ve yıllar sonra yeniden
Bu sayfayı açtığında
Bu dağınık dizelere göz atınca şöyle bir
Manevi çanların ezgili çınlayışını işit

Öyle bir işit ki çınlayışı
Bu sayfayı açtığında hülyalar içinde sarsıl
Eski eski günler rüyalarınla tekrar sarhoş olmaya gelsin

Fakat öyle neşeli - öyle mutlu ol ki
Gitti mi geri gelmez o câmm günler için
Pişmanlık yaşama hiç

Ve Rehan - nerede olursan ol
Bu sayfayı açtığında
Ruhun şenlikle dolsun - tatlı şiirler işit

BAHAR

Bir el dışarı uzanır penceremden
Gelincikler açmış parmak uçlarında -

NEDEN

Her gün kendinize sorduğunuz soruları
Asarsınız Noel ağacına
Beklersiniz gelir diye Noel Baba - torbasından
Her birine bir yanıt çıkarır nasıl olsa

Noel Baba gelir ama - yeni sorular
Hediye eder size ve çeker gider -

Sorarsınız kendinize hayretle - Neden? – diye

UZAKTAKİLERE

Donattık
Ağacı –
Kökten sökülmüş ağacı
Ve kuş gibi
Göçtü o
Rüyaya
Hayale
Gurbete

Donattık ve
Donatacaktık sizi
Siz ki artık burada değilsiniz

Yeniden
Donatacağız

TANK

Hâlâ nemli başaklar
ve daha değmemiş ham vişnelere
güneşin parıltısı

Ötede bir tank yürür
Hüzünlü
ağır ağır
paslanmaya doğru yol alır

Paletler döner boşlukta
yitirmiş ümidini
ve sadece
zaman feda eder kendini
toprağa saplamak için onu

Süngüsü düşmüş
Yitirmiş bütün azametini
Tank
paslanacak
Hüzünlü
ağır ağır

- Oysa hâlâ nemli başaklar
vişneler hâlâ olmakta
tanktan uzakta

GECESEL

Düşüyor - düşecek
Düştü dersin
Düşmez lakin

Sen denizsen - o da ay - ulaşılmaz -
Boşuna kolların açıp açıp beklersin

BURADA

Buradayım - burada olmak bakmak geriye
Bakmak bizden sonra gelenlere
Bakmak - nasıl ve niye var onlar
Dahası onlar için - yaşamak onlarla birlikte

Yoksa oldum olası ölüm burada olmak

16.8.1977

MAYMUN'UN ÖLÜMÜ

Gözleri açık - ama
görmeyecekti artık
onu daha dün ısıtan güneşi
huzurla uzandığı yastığı
ve çukur plastik tabağı
su içtiği

Döşeme temiz kalacaktı
nasılsa kıl dökmeyecekti artık
Halı mobilya yeni kalacaktı
değil mi ki tırmalamayacaktı artık

Fakat temizlik
ve yeni adına ne varsa
anlamsız kalırdı
Değil mi ki
Maymun yoktu artık

28.10.1975 - 18.12.1976

ENFLASYON

Bir yerde
Alışılmadık biçimde
Benzer birbirine
Para ve şiir

Çoğaldığı ölçüde
Azalır
Kıymeti
İkisinin de

18.12.1974

MEMLEKETE DAİR

Memleketim dediği yerde
kendini gururlu hisseder insan
Orada hayat sürerek
Memleketim dediği yerde
ürer çünkü insan
Sınırları ufka doğru sürerek

Memleketim dediği yerde
ölümsüzleşir insan
Azar azar ölerek

ÖZLEM

Vaktim yok
Çabucak
geri dönmeliyim

İlk çıplaklığınla çıkıp geleceksin
Ben ilk günahımın sabırsızlığıyla geleceğim

Vaktimiz yok
Telaşsız
sevmelere birbirimizi

Dönmeliyiz
çabucak
gerisin geri

Sen taze çıplaklığında anlamdan yoksun
Ben aldığım son darbe ne zamandı - unutmuşum -

Bütün hikaye bu!

08.09.1976

SOKAK MUHABBETİ

- Hangi karganın o tatlı ses?

- O ses benim lakin ben karga değilim
Hem ben sizin o bildiğiniz kargalardan değilim
Kargadan kargaya da fark var
Dahası her karganın yenmez ki eti
Pekâlâ - diyelim ki karga ben'im
Ya da kargayım ben - o ses de benim.

- O tatlı ses demek sizin
Sadece buydu bilmek istediğim
Hoşça kalın hanfendi

26.06.1980

AĞLAYIŞ

Bir arkadaşımın ölümü üzerine

Bu kadar ilgisiz olmak - bu kadar yabancı
Tarafsız gözle görebilmek için her şeyi

Dahası bu kadar taş kalpli olmak
Yüreği yanmadan anlatabilmek için her ölümü

Lakin ne ilgisiz olmak - ne yabancı ne taş kalpli
Ve anlatmak yerine - susmak - kendi acısıyla kavrulmak

08.01.1976

DUMAN

Bacadan dışarı çıkan duman
o kadar gururlu
kendi kendiyle
dolu ki o kadar
Sanki göğü fethedecek mübarek

Bilmez oysa yayılacak
Dağılacak uçsuz bucaksız havada
Dahası tozlaşacak karışacak kırklara

Biz de gençtik vaktinde - gururlu duman
Tozuz bugün yitivermiş iz bırakmadan

06.03.1970

SİNEĞİN HİKÂYESİ

Ben sineğim - dünyada
Ha bir fazla ha bir eksik
Ne değişir ki hayatınızda
Kim hisseder eksikliğimi?

Bu hikâye insana dair
Bir insan eksik - bir insan fazla
Dünyada ne değişir?

Yine çiçeklenir ağaç
Sinekler uçuşur yine

Kim diyor ki ben yokum

- Ben sineğim - dünyadan
Beraber göçeceğiz

24.09.1976

ÖZGEÇMİŞ*

A
Nişantaşı'nda
Hacı Levon'un evinde
1924'ün 10 Mayıs'ında
Bir Cumartesi günü dünyaya geldim
- gündüzdü -
Kuşkusuz sezdim
beni nasıl bir hayatın
beklediğini
Reddettim yaşamayı - nefes almadım -

Oradaydı büyük teyzem Verkinia
Bir sıcak bir soğuk suya
soktu beni
- (Sıcak soğuk nedir
doğar doğmaz bildim) -
İki üç yıl sonra babam öldü veremden

B
Bir merhaba diyemedik birbirimize
Bir çift laf edemedik karşılıklı
babamla ben -
Ne bilebildim nasıl biriydi o
Ne o bilebildi nasıl biri oldum ben
Şimdi ondan yaşça daha büyük
Bazen anımsarım onu şefkatle
ağabeyi gibi

C
Bana miras
zayıf bir beden bıraktı
ve bir de
günün birinde
veremden ölme korkusunu
Ölmedim - fakat geç

D
Unutayım diye yetimliğimi
Her akşam
eve geldiğinde
oyuncak getirirdi bana Hacı Levon
Her akşam
koşardım kapıya
- acaba - diye sorar gibi
Sonra elini yıkamaya giderdi
Ben havluyu tutardım ona -

Annemin babasıydı Hacı Levon
- güzel dükkâncı
Papaz torunu
Semt kilisesinde mütevelli
- Samatya bir zamanlar
Küçük Paris'ken -

E
Ben geceleri yatağımı ıslatırdım -
Çocukluk anılarımda bir bu var -
Bir de
Bir de biçimsiz bir boşluk
uzayıp giden
Bazen hayretle sorarım kendime
Neydi damgasını vurabilen
daha çocukken ben?

Ne vardı yaşayan bu boşluğa karşın
ki bana ait
ve içinde ben?
Başarmışım yaşamayı
Geceleri ıslatmadan yatağımı

F
Bana okulda “tilki” derlerdi
Sadece kitaptan tanırdım tilkiyi
Bilirdim
kurnazdı o -
Kapardı peyniri karganın ağzından

Ya da - kürk olur
Boynuna sarılırdı şık hanımların

Bana okulda “tilki” derlerdi
Oysa ben
ne peynir çalardım - ne de
kadın düşlerdim o sıralar

G
Fakültede
Neşter attık kadavraya
inceden inceye
sinir sıyırdık
damar ayıkladık
ve lime lime
kas ve kemik ayrıştırdık

Fakat - ben
insanı tam tanıyamadım ki
- çaktın - dediler
sınav sonrası

H
(Önsöz Yerine)
Ne yazıyorsam burada şimdi
Ne yazdıysam başka başka yerlerde
Ve daha da ne yazabilirsem
Tektir gerçekte - ayrışmaz bir bir
Yaşam ki benimdir - biraz da sizin
Sizindir - aynı günü yaşarız madem
Birlikte - aynını - hiç yok farkı

I
Günün birinde bu böyle olmayacak dedim
Doğru Prof. Nişanyan'ın kapısını çaldım
başladım dans dersine

- Kızı kollarının arasında öyle bir tutmalısın ki
- diyordu o -
bir sonraki dansta
gözünün içine baksın - çağırsın seni -

- Bundan kolay ne var? - dedim -
ve öyle bir tuttum ki kızları
kaçacak delik aradılar
bir sonrakinde -

Biri - kendisiyle dans ettiğimi sanıyordu
Oysa
yakamı bırakmayan
Can sıkıntımla dans ediyordum ben - haberi yoktu -

J
Sonra askere yazıldım

Bütün devletler
Ne kadar barışsever olduğumun
farkına vardıklarından
hiç savaş çıkmadı o devrede

Ne yani? - esenlik sürsün diye memlekette
hep asker mi kalaydım?

* Şiirin "I" ve "J" bölümleri, "Özgeçmiş" şiirinin devamı olarak sonradan kaleme alınmıştır. Şiirin "A" ile "H" arasındaki bölümleri Türkçe olarak daha önce iki kitapta yayımlandı: Bkz. Zahrad, *Yapracığı Gören Balık*, (İstanbul: Belge, 2002), s. 21; *Işığını Söndürme Sakın*, (İstanbul: Adam, 2004), s. 71.

BOŞTA

Ben sen o ve aşk
oradaydık hepimiz

ben gittim
sen gittin
o gitti

orada bir başına kala kaldı aşk
yararsız
boşta

22.02.1977

GELMEK

Gelirim - üstelik gelirsem ben
kinsiz gelirim
Size hararetle uzattığım el
sadece Sevgi

Gelirim - üstelik gelirsem ben
hınçsız gelirim
Gelirim bütün hesaplardan azade
Kavisli bir gökkuşağı gibi kollarım açıp
Sımsıkı kucaklamaya sizi

Gelirim - üstelik gelirsem ben temelli gelirim

17.02.1976

BİR ZAMANLAR

Bir zamanlar iyimserlikti
Sokağımızdan şevkle geçen
Saflıktı kol gezen
korku nedir bilmeden

Seneler seneler sonra
- eski sokağımızdan –
Şimdi - tutkusu geçer
Yaşanmış bir hayatı
yeniden yaşamanın

Sımsıkı kapalı kapılar -
Pencerelerin perdeleri
Kalın mı kalın!

YANİ

Yeniden yaşamak - yani yeniden
azar azar ölmeye başlamak

Yaşamak - ölmek yani azar azar
Adım başı sormak
yaşamaya değer mi peki?

Yaşamak fakat - kana kana yaşamak
yani
yaşamaya değer olduğuna inanmak

İnanmak yani -
Az buçuk inanmak

NOKTA

- Gayrı yeter - dediler - satır yazma
bir nokta koy -
İyi ama - her noktadan sonra
Yeni bir satır beliriyor
huzurum bozuluyor

İnanın bende değil
Hep satırbaşlarında kabahat

Mümkün mü acep
satırbaşı olmadan yaşamak

GÜNÜN BİRİNDE

O çılgınlığı yaptığın için pişman olabilirsin günün birinde
O çılgınlığı yapmadığın için pişman olabilirsin günün birinde

Bir pişmanlıklar toplamıdır zaten
hayat denen nesne

SAMATYA

Samatyalı neredeyse
Samatya oradadır

Bir Samatyalı neredeyse
Bütün bir Samatya oradadır

Silinemez
bir alınyazısıdır
Samatyalı olmak
Altın harflerle yazılmış

SİHİRLİ AYNA

Söyleşiye gelmişti - sordu
- Nerede olmak isterdin şu an? -
- Sor bakalım - dedim
- Nerede olmak istemezdim? -
- Aynanın önünde!
İki büklüm ihtiyarın biriydi orada gördüğüm -

Bir ayna çıkardı el çantasından
- Al - dedi - her baktığımda
Ben yirmilerinde görürüm kendimi orada -
- Al - dedi - hediyem olsun sana -
Bakıver istediğin kadar -

Gayrı korkmuyorum aynalardan
- Kızcağızın hakkı var

01.03.2005

BAY GAYRET

Kapıyı açtım - girdim içeri
Karşımda Bay Gayret
Çökmüş mindere bekliyor beni

- Olmadı - dedim - başaramadım
- Kim sana bensiz git dedi!
- İstedim ki kendiliğinden hallolsun iş
Güldü - daha çok beklersin - dedi
Gel beraber gidelim!

Nasıl etkileyiciydi sesi
Uymamak elde değildi
Yürümüştü o ses
damarlarımdan içeri

Vücudumun bütün hücrelerinde
gezinmekteydi
Sesim de değişmişti
Sesinin vurgusunu almıştı sesim

Neler dediğimi hatırlamıyorum şimdi
Ben değildim - konuşan Gayret'ti
Eve döndüğümde Gayret yoktu
Yeni biri kurulmuştu mindere
- Bir daha Gayret'siz
çıkma yola - dedi
- Konuşan Tecrübe'ydi -

Denizde küçük bir ada mı? -
Denizde küçük bir ada!

Denizde küçük bir ada
Uçaktan baktığında
O kadar yalnız görünür ki
Sevmek gelir içinden

Elmas - süreklilik içinde şevk - kaybolmayan sadelik
Fikrimin ince gülü yetişir imdadıma
Dokunup geçmek biraz çiçek biraz çimen ekerek
Işıklı bahçelere dönsün diye kaya ve çöl

GÜZ

Sonunda
sarı yaprak da
terk eder
çırçıplak dalı

Sarı yaprak -
yaşlı ağacın
son aşkı

YÜREK PARALAYAN

Yürek paralar
Kedicik -
Yüreğinde kor ateş
Paralanmış derisinde
Çaresizlik
Miyavlar
İnim inim

ÖLÜMSÜZ

Zaman
Alıp götürdü hayatı - ölümü getirdi -

Ben bahçedeki
semiz toprağı severim -
Sürer o
Sürdürür yaşamayı

Gece yarısının sessizliğinde sana bakarım gizlice
Yastıkların huzuruna gömülmüş uyursun
Tebessümler yüzünde - güzel şeyler düşlersin belli ki
Ben ve gece böyle uzun uzun - susarız böyle seve seve
sen uyanmayasın diye

Kalktık - yeniyle yeni hayatlar yaşayacağız sandık
Böyle yükseldi
Noel Ağacı

Kalktık - yeniyle yeni hayatlar yaşayacağız sandık
Böyle büyüdü
Noel Ağacı

Kalktık - yeniyle yeni hayatlar yaşayacağız sandık
Böyle öldü
Noel Ağacı

Bir kedi eniği
Huzur içinde
dikkatle
izler hareketlerimizi
hükümlere varır
insana dair
Katiyen
yanılmaz o
Değil mi ki yanılmak
insana mahsus

GEL

Gel bana çünkü gelebilirsin
Bir fikir kadar çabucak
Aksilik gibi ansızın
gelebilirsin

Geldiğinde uzun boylu kalabilirsin
Yoksunluk gibi temelli
Hatıra gibi
Ebedi

Gel bana çünkü gelebilirsin

***San* dergisi**

RÜZGÂRNÂME

Rüzgârnâme
- Kocamış -
Rüzgârnâme
Dağlara doğru
Dağa doğru

Şarkısı rüzgâr
Sözü rüzgâr
Yüzyıllardır
Yüzyıllar boyu

Rüzgârnâme
- Kocamış -
Rüzgârnâme
İnsanlığın
Düşüne doğru

Rüzgârdır söylediği şarkı
Rüzgârdır anlatıp durduğu
Yüzyıllardır
Yüzyıllar boyu

San dergisi

DUMAN

Göğe doğru
savrulur gider duman
- Hep orada baca -

Kodunsa bul
savrulur yiter duman
- Hep orada baca -

SEVGİAĞACI

(BALE İÇİN)

Sevginin ağacıdır Sevgiağacı – akşam güneşi alçaldığında ufka doğru Sevgiağacının gölgesi de uzar yerde Sevgiağacından daha gövdeli daha boylu

Uzar Sevgiağacının gölgesi ve gider ayakkabılarını boyatıveren adamın üstüne düşer sonra uzar Sevgiağacının gölgesi güle oynaya ayakkabı boyayan boyacıyı ulaşır

Ve nihayet adamın ayakkabıları parladığında seyreder boyacı bir çift ayakkabıda suretinin yansımasını ve seyreder gülen gözlerini gülen dudaklarını

Gece çöker kaybolur Karanlığın içinde Sevgiağacı ve kaybolur onunla birlikte bütün onlar ki Sevgiağacının gölgesinde ya da Sevgiağacının gölgesinin uzağında yaşarlar

Boyacı evine döner girer karısının koynuna ve başlar ona anlatmaya bir çift parlak ayakkabının şimdi bir çift şuh ayakkabıyla gezindiğini

Oysa beride bin parmaklı Ay'ın kolları arasında ürperir Sevgiağacı

Açıklamalar

22 Sarkis Boğosyan: Şiir icracısı (reciter), eski eserler uzmanı, koleksiyoncu. 1921, Arapgir doğumlu. Ailecek Marsilya'ya göç ettiler. Paris'e yerleşerek eski eserlerle ilgili çalışmalar yürüttü. Koleksiyonuna kattığı Ermeni kültürüne ilişkin numuneler ve belgeler üzerine iki ciltlik bir kitap hazırladı: *Iconographie Arménienne*, Paris, 1987. "Ermeni Şiiri'nde Bir Gezinti" başlığı altında şiir okumalarıyla ünlendi. 18 Ekim 1998'de, Paris'te uğradığı soygun sonucunda hayatını kaybetti.

23 Gigo: Zahrad'ın şiirlerinde adı sıkça geçen, genellikle saf mizacıyla, ezilmişliğiyle sıradan insanı temsil eden, hüzünlü ya da gülünç durumlara konu olabilen ana karakterlerden biri.

45 Maymun: Zahrad'ın kedilerinden birinin adı.

58 Dobre utra: [Rusça] İyi akşamlar. / Good evening: [İngilizce] İyi akşamlar.

63 Movses: [Yaldızcıyan] Zahrad'ın babası, hukukçu. 1927'de veremden öldü.

77 Baruyr: [Sevag/Gazaryan, 1924-1971] Tanınmış şair, yazar ve çevirmen. 1945'te Yerevan Üniversitesi Dilbilim Fakültesi'nden, 1955'te Moskova'daki Maksim Gorki Edebiyat Enstitüsü'nden mezun oldu. Zahrad'la Baruyr Sevag arasında, Zahrad'ın ona "evladım" diyebileceği kadar sıkı bir dostluk ilişkisi bulunmaktaydı.

78 Harvart: [Mezburyan] 1927'de, İstanbul, Üsküdar'da doğdu. 1951'de Getronagan Lisesi'nden mezun oldu. 1986'da uğradığı trafik kazası sonucu hayatını kaybetti. Zahrad'ın anlatımıyla: "Kınalıada'dan çocukluk ve ilkgençlik arkadaşımdı. Sonra yakın dost olduk. Yazmacılıkla uğraşan Üsküdarlı saygın Mezburyan ailesindendi. Kendisi Karaköy'de, Tünel caddesinde hırdavat ticaretiyle meşguldü. Murad adında bir oğlu var."

97 Sirvart Karamanuk [Kalpakyan]: 1912'de İstanbul, Üsküdar'da doğdu. 5 yaşındayken ablası Armine ile birlikte piyano dersi almaya başladı. Dadyan ve Esayan'da eğitim gördükten sonra İstanbul Konservatuarı'na girdi. Piyano, müzik teorisi, müzik tarihi gibi dersler aldı. 1939'da mezun oldu. Istepan Papelyan, Liko Amar, Cemal Reşit Rey, Adnan Saygun ve bilhassa Ferdi Statzer (Prof. Friedrich von Statzer, Avusturya asıllı, piyanist, akademisyen) gibi değerli müzisyenlerle çalışma fırsatı buldu. İlk bestesini 1940'ta piyano için yazdı; çeşitli şarkılar, koral çalışmalar, koro ve orkestra için büyük boyutlu eserler besteledi. Birçok çağdaş Ermeni şairle beraber Zahrad'ın şiirlerini de besteledi. Besteleri bugüne kadar birçok ülkede, tanınmış yorumcular tarafından icra edildi ve yine önemli icracılar tarafından albüm kayıtlarında ölümsüzleştirildi. Son bestesi, Zahrad'ın "Beyaz Kuş" adlı şiiri üzerine piyano kantatıdır. 2008'de hayatını kaybetti.

98 Hilâl Fanfarı: 1926'da Feriköy'de Zareh Mehteryan ve Armenag Çıbukciyan'ın girişimiyle kurulmuş olan üflemeli çalgılar topluluğu. Kısa süre sonra dağıldı. 1928'de, Sarkis Terziyan, Muşağ Onbaşyan, Vahram Berberyan,

Melkon Çalgıcıyan gibi Samatyalı gençlerin çabalarıyla yeniden kuruldu. 1935'te 40 üyesi bulunmaktaydı.

Melkon Karaköse: İşadamı. Ermeni toplumu yöneticilerinden, Samatyalı.

99 Yetvart Acemyan: İstanbullu mühendis, Robert Kolej mezunu. Zahrad'ın çocukluk arkadaşı ve aile dostu. Amerika'ya yerleşti, Detroit'te öldü.

117 Harvart: bkz. 78 / Yetvart: bkz. 99

Kapo: Kapriel Basmacıyan. İstanbullu kimyager ve öğretmen. Montreal'e yerleşti; 2001'de orada öldü. Ermenice edebiyat üzerine hazırladıkları titiz bir çalışmanın ürünü, üç ciltlik kitabın editörlüğünü Hagop Hachikian ve Nurhan Uzunyan'la birlikte yürüttü: *The Heritage of Armenian Literature*, Detroit, 2000, 2002 ve 2005. Zahrad'ın Pangaltı Mıkhitaryan Okulu'ndan çocukluk arkadaşı.

Terminüs: [İngilizce terminus: son istasyon] Kınalıada'nın kuzey ucunda, Akasya caddesinin bitiminde, sarp tepe.

126 Hacı Levon: Levon Vartanyan, Zahrad'ın anne tarafından büyük babası.

Fortüne: [Vartanyan/Sakayan] Hacı Levon Vartanyan'ın eşi, Zahrad'ın anne tarafından büyükannesi.

Beatris: [Sinanyan/Vartanyan]. Hacı Levon Vartanyan'ın kız kardeşi, Zahrad'ın anne tarafından büyük halası.

Ankine: [Yaldızcıyan/Vartanyan]. İkinci evliliğiyle soyadı Melametci olmuştur. Zahrad'ın annesi.

Arsine: [Allahverdi/Vartanyan]. Zahrad'ın teyzesi.

Jondor: Evin sarı kedisi; "altın sarısı" anlamında Fransızca sözcük.

Mike: Hacı Levon Vartanyan'ın vaftiz oğlu Mikayel Dülgeryan, soyadı kanunuyla Mikayel Zilcan. Dünyaca ünlü zil yapımcısı "Zilciyan/Zildjian" ailesinin İstanbul'daki son kuşağından. Zil yapımının sırrını ağabeyinin oğlu Mişel Dülgeryan'a aktarmıştır. Kanada'ya göçmüştür.

Der Keri: ["Peder Enişte"]. Zahrad'ın şahsen tanımadığı akraba bir papaz.

140 Sukias: Zahrad'ın şiirlerine zaman zaman konu olan hayali isimlerden biri.

141 Kristin Saleri: Ressam. 1922'de İstanbul'da doğdu. Güzel Sanatlar Akademisi'nde Feyhaman Duran'ın öğrencisi oldu. 1951-1955 arasında Roma, Viyana, Salzburg, Strasburg, Paris ve Münih'de araştırmalar yaptı. İstanbul'da kendi atölyesini kurdu. Resim Heykel Müzesi'nin yanı sıra, Paris Pompidou, Lizbon Gulbenkian müzeleri başta olmak üzere eserleri yurtdışında birçok özel koleksiyonda bulunmaktadır. 2006'da hayatını kaybetti.

142 Sukias: bkz. 140

143 Hermine Navasartyan: Yazar. Ermenistan Yazarlar Birliği'nde sekreter.

145 Akabi: Zahrad'ın mizahi şiirlerine sıkça konu olan kadın kahraman. Büyük ihtimalle eşi Anais'i ima ediyordu.

174 Zahrad'ın Beyaz Kuş şiiri, Sirvart Karamanuk tarafından opera (kantat) türünde, piyano için bestelenmiştir. Karamanuk'un son eseridir, yayımlanmamıştır.

193 Rehan Saleri Sarıbay: Ressam Kristin Saleri'nin (bkz. 141) kızı. Zahrad bu şiiri Rehan Saleri'nin hatıra defterine yazmıştır.

200 Maymun: bkz. 45.

İçindekiler

Yaşamöyküsü 7
Önsöz Yerine *Ohannes Şaşkal* 11
Bir Çift Söz *Anais Yaldızcıyan* 15

Büyük Şehir'den
BÜYÜK ŞEHİR 19
MAHALLE 20
MEHMET BEY SOKAĞI 21
İNSAN ETİ 22
AHMET EFENDİ SOKAĞI 23
GİGO ÖLDÜ 24
CÜMLE 25
MAVİ TOPRAK 26
SİLUET 27

Renkli Sınırlar'dan
BEYAZ 31
SINIR NOKTASI 32
SINIR 33

İyi Gökyüzü'den
GEÇ 37
SİVRİSİNEK HESABI 38
EV 39
KISA DİLBİLGİSİ 40
SELAM 41
AĞLAMAK 42
KALKAN 43
ELVEDA 44
MAYMUN 45
GÖKSEL SÖZ 46
BU DÜNYANIN SAHİBİ 47
GEÇTİ 48
ŞİİR DEDİĞİN 49
SAYILI ŞİİR 50
KARA ŞARKILAR 51
SOHBET 53

Yeşil Toprak'tan

YEŞİL 57
ESNEME 58
KUYU 59
ORASI 60
GERİ 61
HAYRA ALAMET 62
TOPRAK 63

Bir Taşla İki Bahar'dan

EĞRİ 67
KONUŞMACI 68
ŞÜPHE 69
BİTKİSEL 70
AŞURE 71
UZAK 72
ARAYIŞ 73
BOĞA 74
KOVA 75
BALIK 76
SEVAG 77
HARVART'SIZ 78

Bir Elek Su'dan

BİR ELEK SU 81
SORULAR 82
MAVİ AŞKLARLA 83
YARIŞ 84
AVCI HİKÂYESİ 85
TEŞEKKÜR 86
BİR BAHAR SABAHI SÖYLEMEK İÇİN ADATAVŞANLI ŞARKI 87
KEDİ ÖĞRETMEN 89
MAVİ MEZAR 90

Ucu Ucuna'dan

ES RÜZGÂR 93
TENEFFÜS 94
DİLBİLGİSİ 95
NOEL AĞACI 96
USTA EZGİCİ 97
HİLÂL FANFARI 98

ÇAM AĞACI 99
ON BİR KELAM 100
YANILMAK 105
ŞİMDİ 106
ŞAİRLE SOHBET 107
ZIT 108

Su Duvardan Yukarı'dan
TAŞ KOLYE 111
TAŞ KEMER 112
SONDAN SONRA 113
YANSI 114
İYİ BİR YIL 115
MAKARALAR 116
GÜNBATIMI 117
BOĞA GÜREŞİ 118
YAŞAMA BİÇİMİ 119
YAPMAK 120
YAPMAMAK 121
ŞAİRLİK DEDİĞİN 122
* * * 124
ÖZÜR 125
SAMATYA İSTASYONU 126

Süreli Yayınlardaki İlk Ürünlerinden
ÖZGÜRLÜK ÇANI 129
EVVELBAHAR 130
BİR YUMURTA ÖYKÜSÜ 131

Kabak Tadı'ndan
KABAK TADI 135
ORADA OLMAYACAK DENİZ 136
ESKİ KOMŞULAR 137
VEDALAR GECESİ 138
TEKDÜZE 139
MADEN SUYU 140
BİR RESSAMIN ÖLÜMÜNE DAİR 141
GÖLGE 142
ÇILGIN GÜNLERE DAİR 143
KAÇIŞ 144
AYNALAR 145
HEP AYNALAR 146
KIRILMIŞ 147

UFUK MESELESİ 148
İSTİSNA 149
AYDÖNÜMÜ 150
TARTIŞILMAZ 151
İNTİKAM 152
TİRELEME 153
ŞİİR AŞKI 154
AŞK YAMA TUTMAZ 155
YILDIZLARIN ALTINDA 156
SÖZÜN ÇOĞU 157
KODAMAN 158
GÖLGE 159
ŞAİR 160
CÜRET 161
ELLER 162
VİOLET 164
SANTORİNİ EŞECİĞİ 166
BEYAZ KUŞ 174
İLAÇ TADI 183
OTLAR 184
[İKNA ETTİLER GÜVERCİNLERİ] 185

Yayımlanmamış Sayfam'dan
ŞİMDİ ALTIN RENGİ 189
PARA. DÜNYA VE
DÜNYANIN SAKİNLERİNE DAİR 190
KİM 192
. . . 193
BAHAR 194
NEDEN 195
UZAKTAKİLERE 196
TANK 197
GECESEL 198
BURADA 199
MAYMUN'UN ÖLÜMÜ 200
ENFLASYON 201
MEMLEKETE DAİR 202
ÖZLEM 203
SOKAK MUHABBETİ 204
AĞLAYIŞ 205
DUMAN 206
SİNEĞİN HİKÂYESİ 207
ÖZGEÇMİŞ 208

BOŞTA 212
GELMEK 213
BİR ZAMANLAR 214
YANİ 215
NOKTA 216
GÜNÜN BİRİNDE 217
SAMATYA 218
SİHİRLİ AYNA 219
BAY GAYRET 220
... 221
... 222
GÜZ 223
YÜREK PARALAYAN 224
ÖLÜMSÜZ 225
... 226
... 227
... 228
GEL 229
RÜZGÂRNÂME 230
DUMAN 231
SEVGİAĞACI 232

Açıklamalar 233

Ֆէրահ թութ եիւրէղինի	Ferah Tut Yüreğini
Մի վրդովիր	**Keep Your Heart Relieved**
Զահրատ (Զարեհ Եալտըզճեան)	Zahrad (Zareh Yaldizdjian)
բանաստեղծութիւն	poem
Թրքերէն	Turkish
(Հայերէնէ) թարգմանող Յովհաննէս Շաշքալ	translator (from Armenian) Ohannes Şaşkal
Մայիս 2015, Ստանպուլ	May 2015, Istanbul

MAVİ TOPRAK

Sür canım sür - bu toprak mavidir
Tıpkı göğün denizlerin mavisi
Bu toprak başkadır
Bu toprak göktür - bu toprak deniz
Sür canım sür - bu toprak mavidir
Mavi göğe denizlere yaraşır
Bu toprak gökten kopmuş inmiştir
Bu toprak denizlerden sökülmüş de gelmiştir
Bu toprak hazinelerini getirmiş mavinin

Sür canım sür - bu toprak başkadır
Mayıstır ilkyazdır yavukludur anadır
Bu toprak toprakların en mavisi
Tıpkı göğün denizlerin mavisi
Sür canım sür - bu toprak mavidir
Bu - toprak değil - hayatın senin

ISBN 978-605-5753-51-1